№111 (1924)
Субота, 19 чэрвеня 2004 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Выдавец: УП «Народная воля».
Кошт свабодны.

Народная Воля

E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

У Мінску сёння ўдзень чакаецца — +15...+17, уначы — +9...+11, на працягу сутак — без ападкаў; у Брэсце ўдзень — +18...+20, сонечна, уначы — +12...+14, на працягу сутак — без ападкаў; у Гродне ўдзень — +15...+17, дождж, уначы — +11...+13, без ападкаў; у Віцебску ўдзень — +14...+16, уначы — +8...+10, на працягу сутак — дождж; у Гомелі ўдзень — +17...+19, дождж, уначы — +11...+13, без ападкаў; у Магілёве ўдзень — +17...+19, уначы — +9...+11, на працягу сутак — без ападкаў.

www.meteo.by

*80 гадоў таму нарадзіўся Вялікі Сын Беларусі **Васіль Быкаў**. Ён будзе жыць, пакуль будзе круціцца Зямля*

...Васіль Быкаў сваёй творчасьцю высока ўзьняў у сьвеце асобу беларуса, ягоны характар, спосаб думаньня, ягоную прысутнасьць у жыцьці на Зямлі. Гэтым ён вялікі пісьменьнік для беларусаў і для ўсяго сьвету.

Але Быкаў значны яшчэ іншым. Ён знакавая (я б сказаў, сакральная) фігура для ўсёй Беларусі. Яшчэ пры жыцьці Быкава называлі сумленьнем беларускай нацыі і гэтак яго ўспрымалі.

Васіль Быкаў сапраўды быў сумленьнем нацыі. Ён — ваяр з гітлераўскім фашызмам — не служыў ні камуністам, ні мамоне, а толькі Беларускай літаратуры і Беларусі. Ён ніколі нікому не прадаваў свайго сумленьня. Рабіў так, як думаў.

Васіль Быкаў — адзін зь нямногіх старэйшых пісьменьнікаў і творцаў, якія на вырашальным павароце нацыянальнай гісторыі зрабіў рашучы выбар — не вагаючыся і не азіраючыся, стаў на бок беларускага нацыянальнага Адраджэньня, прыняў ідэалы 25 Сакавіка, стаў у шэрагі Беларускага Народнага Фронту і застаўся верным Беларусі да канца.

Вось дзе гістарычная веліч асобы Быкава. Былі таленты ў іншых літаратурах, што пісалі вялікае, а рабілі — нікчэмнае. Быкаў не такі. Гэта глыба, скала, моц таленту, розуму, добрасьць душы і веліч, высакароднасьць асобы.

Як добра, што ў нас, беларусаў, ёсьць такі дух, такі выдатны пісьменьнік. І колькі нам Бог такіх даў у XX стагоддзі, каб мы ня згінулі. Купала, Колас, Быкаў, Багдановіч, Гарун, Генюш, Арсеньнева. Шануйма ж, ня страцьма.

Зянон ПАЗЬНЯК.

Варшава.

ВІНШУЕМ!

Заўтра — дзень медыцынскага работніка

Напярэдадні свята міністр аховы здароўя **Людміла Пастаялка** з гонарам заўважыла, што сёння беларускія ўрачы зарабляюць больш за 200 долараў у месяц, медыцынскія сёстры — каля 118, малодшы медыцынскі персанал — каля 80 долараў. Па словах міністра, да канца года зарплата ў галіне аховы здароўя будзе самай высокай у сацыяльнай сферы.

На фоне сярэдняй заработнай платы па краіне, якая, між іншым, складае 128 долараў, гэта выглядае няблага. Але ці годная гэта аплата працы ўрача?.. У суседняй Польшчы ўрачы зарабляюць каля 500 долараў. І сёння там узнікла праблема з міграцыяй медыкаў. Незадаволеныя афіцыйнымі заробкамі, яны пакідаюць радзіму і накіроўваюцца ў іншыя краіны Еўрасаюза, дзе на дзяржаўным узроўні закладзена зусім іншае стаўленне да чалавека ў белым халаце...

Амаль усе мы скардзімся на тое, што беларуская сістэма аховы здароўя недасканалая. Але, згадзіцеся, кожны з нас заўсёды знойдзе словы падзякі асобнаму доктару, медыцынскай сястры, якія калісьці прыйшлі на дапамогу.

Рыгор БАРАДУЛІН

Сам-насам зь вечнасьцю...

Нічога выпадковага не бывае. На пустым мейсцы не ўзьнікае нічога. Усё ў жыцьці зьвязана ўзаемна. Вушаччына, як часьцінка Полацкае зямлі, захавала дух паганства, захавала карані крывіцкае мовы, крывіцкую нясхібнасьць. Крывічы — цемя нацыі. Таму так стараліся захопнікі ўсіх масьцей у першую чаргу, што называецца, адбіць памяць, цаляць якраз у цемя.

На нашых вазёрна-баравых абсягах курганы завуцца валатоўкамі-магіламі волатаў крывіцкага духу. Валуны — ачахлыя зоркі. Вёскі носяць імёны Горы, Гарані, Паперына, Паперня. Прозьвішчы нашых людзей і аратайныя, й касьмічна-аземленыя, й панавітыя, й падкрэсьлена нязкораныя, змагарскія.

Герб Вушачы таксама сымбалічны. Сьвяты Лаўрэн правіцай на аплеччы трымае пальмавую галінку, якая болей нагадвае крыж пакутаў, лявіцай абапіраецца нібыта на ваконную раму ці раму з сотамі. А гэта краты, на якія паклалі сьвятога Лаўрэна і палілі яго агнём, каб ён сказаў кесаравым чыноўнікам, дзе скарбы царквы. Паданьне ўзгадвае, што сьвяты Лаўрэн насьміхаўся з судзьдзі, сказаўшы кату: "Як бачыш, маё цела ўжо дастаткова падсмажылася з аднаго боку, самы час перавярнуць яго на другі". А перад гэтым прадбачлівы дыякан раздаў усе грошы жабракам, і, калі судзьдзя загадаў паказаць скарбы Царквы, сьвяты Лаўрэн сабраў гэтых жабракоў і, паказваючы на іх, сказаў: "Вось скарбы Царквы". Лаўрэн шануецца як апякун бедных, пекараў, кухараў, бібліятэкараў, пчаляроў.

Герб Вушачы як бы прадвызначыў зямны шлях Васіля Быкава. Апостал нацыі раздаў скарбы бажніцы сваёй душы людзям, якіх камунісцкая ідэалёгія намагалася зрабіць жабракамі. Якіх вялі ў камуністычны рай курсам Івана Сусаніна. Васіль казаў: "Камунізм — СНІД XX веку". Пра катаваньні, пра падсмажваньне на марудным агні паклёпаў, даносаў, якаваньня ў беспрынцыпных сродках масавага абалваньваньня апостала нацыі пісаць паперы ня хопіць.

Бог паслаў Васіля, Уладзіміравага сына, на зямлю крывіцкую, каб бараніць яе, мацаваць веру люду крывіцкага ў сваю наканаваную наступнасьць. І, бывала, падкрэсьліваў: "...Бог водзіць рукой лёсу. Але ўсё ня ў нашую карысьць. А, можа, так і трэба..."

Свая знакавасьць ёсьць і ў тым, што Васіля Быкава блізкія й сябры, і ўсе, хто хінуўся да яго душою, называлі Васіль. І гэта не азначала, што хадзілі за ім, як на Вашаччыне кажуць, у панібрацьці. Хтой калі сьвятых, апосталаў называў па ймю й па бацьку? Крывічы хіба што так падкрэслівалі, чый сын: Мікалаёнак, Аляксяёнак, Барысёнак. Трэба час, каб хоць нашчадкамі ўсьвядомілася богадарная асоба Васіля Быкава, перуновы праклён ягонае думкі, космас душы ягонае.

Для мяне Васіль быў усім — і настаўнікам, і старэйшым сябрам, і спагадлівым братам, і чулым заступнікам, нават бацькам. Лёс мой пазначылі Бог, мама, Васіль. А што тычыцца Вушаччыны, якой я жыў і дажываю, дык тут Васіль быў цалкам. І самыя шчасьлівыя былі тыя дні, калі ехалі мы на сваю радзіму. Васіль любіў дарогі (доля наразьвінала й накруціла задужа іх), але самай жаданай была дарога ў крэўныя мясьціны. Невыпадкова геніяльна шчырая споведзь названа "Доўгая дарога дадому". (Мне здаецца, што ў думках Васілёвых гучала яна па-вушацку — даўгая. Радок з верша: "Даўгая дарога дадому".)

Памятаецца, як на пачатку васьмідзесятых гадоў ехалі з Васілём дамоў. Васіль, гледзячы на саўковы рух, сумнавата ўсьміхаецца: "...На дарогах, як і ў жыцьці, у каго вялікая машына, той і прэ..."

Едзем каля вушацкае вёскі Арэхаўна (раней у нас было й грыбоў, і ягадаў, і арэхаў), Васіль прыгадвае, што ў 1936—1937 гадох тут быў піянэрскі лягер, сьпявалі песьню пра Шчорса, у яе былі радкі "след кровавый стелется по сырой траве" (потым за сваё жыцьцё хапіла крывавых слядоў Васілю). У Вушаччы ўзгадвае сяльмаг, дзе віселі копіі нейкіх карцін, доўга вісеў Чапаеў на кані Васільева. Вушацкі сяльмаг быў першым музэем Васілю. Удакладняе: "...Дарэчы, у нас гаварылі Ушача, пайшоў у Вушачу, прыйшоў з Вушачы, гаварылі Полацак, Лепля..." (Мая мама й нашыя суседзі таксама казалі.)

У Кублічах Васіль тлумачыць: "...Кублічы — сымпатычнае мястэчка, сюды мяне вадзілі на прычасьце... Пасьля трактарам сьцягвалі крыжы з храма..."

Пра школу Васіль распавядае з вясёлым смуткам: "...У 30-м годзе пайшоў у першы кляс... Не хапала гадоў, сябры пайшлі, а мяне не ўзялі. Пачаў плакаць, бацька павёў да Аўласенкі, ён даў сшытак, пяро, а ручку выразаць схадзіў у балота... Школа была, дзе зараз брат Мікола жыве... Аўласенка прынёс 10 кніг, пачаў раздаваць. Майму сябру Валодзю Галавачу "Канька-Гарбунка", а мне пра царэўну-жабу. Дасюль крыўдна, чаму ня мне пра Канька-Гарбунка..."

Едзем у Вялікія Дольцы. Васіль тлумачыць: "...Вялікія Дольцы — доля ў даліне... Калі некалі будуць добрыя дарогі, для турыстаў, для вастрыні ўражаньняў трэба пакінуць усё нечапаным..."

Панавіты крывіч Васіль Быкаў доўга ня чуў родную мову. Але недарэмна родную мову называюць матчынай. Васіль прызнаўся: "...Я ўспамінаў, як мама гаварыла, й аднавіў мову..."

Ня толькі аднавіў родную, крэўную мову, але й абнавіў яе. Быкаўскія наватворы яшчэ чакаюць сваіх даследчыкаў.

На бетонным слупе каля Васілёвае хаты, дакладней, каля хаты, дзе пачынаў вучыцца, буслы зладзьбавалі буслянку. Аж чатыры бусьляняткі спрабуюць узмахнуць крылкамі. Электрыкі было скінулі гняздо, а вясной прыляцелі буслы й аднавілі сваё небам крытае котлішча. У буслоў таксама крывіцкі характар. Нагадваю малечую цьвялілку (Васіль пабыкаўску расчулена-стрымана ўсьміхаецца):

Бацян, бацян даўганосы,
Прапіў боты, а сам босы...

І Васіль зноў узгадаў маладыя гады: "...У шостым клясе прачытаў усю бібліятэку — й Салтыкова-Шчадрына, й Горкага. А ў Чамярыне ў сябрука быў куфар з дарэвалюцыйнымі кнігамі. Дужа любіў чытаць Жуля Верна. Узяў старую кніжку "Из пушки на Луну" й зрабіў пераклад на беларускую мову (недзе ў 36—37-м гадох) дый паслаў у "Бярозку". Атрымаў адказ ад Міколы Лупсякова: навошта перакладаць на беларускую, калі ёсьць на расейскай..." (Тады Васілю здавалася, калі Мікола Лупсякоў дае адказы, дык ён недзе ў рангу Коласа, Броўкі, Глебкі. І як жа быў расчараваны пасьля вайны, калі прачытаў нейкія апавяданьні ягоныя й дачуўся, што Лупсякоў шмат п'е.)

Вонкава спакойны, нават крыху сураваты, душой Васіль быў трапятлівы. Дасюль гучыць мне ягонае сціплае: "І тады ўсё ўва мне затрымцела". (І вулкан звонку халодны, каменна-застылы.)

1980 год. Васіль глядзіць на маці: "...Во. У мамы якія ручкі, як у птушачкі лапкі..."

Заехаліся да сястры Валянціны Ладысішкі. Пакуль яна нешта ладзіць на стол, гатуе ваду, Васіль успамінае, як у 41-м у прыфрантавой зоне было гола, елі фруктовы чай. Шмат было самастрэлаў, асабліва маладых. Некаторыя стралялі ў сябе праз буханку хлеба (каб было ўражаньне, што параніла варожая куля). Любілі ў арміі й такую паслаўку:

Было в нашем полку три дуба —
Начхим, Начфин и начальник клуба.

Каля столу пяе курню Валін кот Васіль. "Мой цёзка", — на поўным сур'ёзе тлумачыць Васіль.

Катоў Васіль любіў змалку. І кожны раз перадаваў прывітаньне майму любімцу Мірону й пісьмова, й па тэлефоне зь Фінляндыі, зь Нямеччыны, зь Чэхіі. У лютым 2001 года прыслаў нават паштоўку (на ёй кот з сабакам у зьміры) з надпісам: "Гэтая нямецкая сямейка віншуе вашага Мірона з днём народзінаў дзеда".

(Заканчэнне на 3-й стар.)

Ёгурт з Астанкіна

Як яму ўдалося патрапіць у многія мінскія магазіны?

У апошнія гады назіраецца вялікі наплыў да нас прадуктаў з Расіі. Гэта бачна, як кажуць, няўзброеным вокам. Калі раней Беларусь пастаўляла харчаванне ў Маскву і іншыя рэгіёны Расійскай Федэрацыі, дык цяпер яно шырока ідзе адтуль да нас.

Вядома, пакупніку не важна, адкуль той ці іншы прадукт. Для яго галоўнае, каб быў выбар ды цана не кусалася. Так што з'яўленне на прылаўках прадуктаў суседніх дзяржаў пашырае іх асартымент у гастраномах, стварае канкурэнцыю, якая падштурхоўвае вытворцаў болей клапаціцца пра якасць.

Але ёсць тут і другі "бок медаля". Купляючы ў вялікіх аб'ёмах прадукцыю іншых дзяржаў, мы, па сутнасці, фінансуем іхнюю эканоміку. У выніку айчынныя вытворцы маюць меншы прыбытак, а, значыць, краіна мае менш сродкаў у фондах развіцця і абнаўлення вытворчасці, а таксама пенсіённым... Такім чынам, прайграем мы ўсе. Вось чаму ў гандлі таварамі і прадуктамі важна мець разумны баланс.

Дык чаму ж расійскія прадукты пачалі выцясняць нашы? Чым яны, як кажуць, бяруць? За адказамі я накіраваўся ў гастраномы і універсамы, бо хто як не гандляры ведаюць, чаму пакупнікі аддаюць перавагу таму ці іншаму прадукту. Пры гэтым не выбіраў гандлёвыя кропкі па тых ці іншых меркаваннях, а заходзіў у кожную, якая траплялася на шляху.

Выйшаўшы з рэдакцыі, метраў праз дзвесце ўбачыў гастраном "Старажытны" па вуліцы Чырвонаармейскай. Ён невялікі, утульны. Цікаўлюся ў прадаўцоў, якая доля расійскіх прадуктаў у агульным аб'ёме продажу? Аказалася, што падобная статыстыка не вядзецца, але, па прыкідках, яна складае прыкладна 20 працэнтаў. Якія прадукты ідуць з Усходу? Цукеркі, цыгарэты, піва, віно, рыбныя кансервы, ёгурты... Што датычыць нейкага аналізу іх якасці, попыту, то работніцы параілі звяртацца з такімі пытаннямі ў буйныя гандлёвыя кропкі.

Ідзём далей. На вуліцы Пуліхава, 3 знаходзіцца вялікі гастраном. Але размова тут не атрымалася. Яго кіраўнікі адразу ж заявілі: не будзем адказваць на вашы пытанні. "Чаму?" — пытаюся. "Не будзем, і ўсё". Не, дык не. Але пазіцыя больш чым дзіўная.

Іду ў наступны гастраном па вуліцы Захарава, 27. Тут, па прыкідцы работнікаў, доля расійскіх прадуктаў складае прыкладна 15 працэнтаў. Знаёмімся з імі. Вось ёгурты з Масквы, з Астанкінскага малочнага прадпрыемства. У даволі прыгожай упакоўцы, нават не адрозніць ад заходнееўрапейскіх. Побач на прылаўку сырок плаўлены "Расійскі". Тут жа ляжаць і нашы плаўленыя сыркі. Кошт нашага, стограмовага, 710 рублёў, расійскага такой жа вагі — 1430 рублёў. Але рука цягнецца за расійскім, бо ён у сучаснай прыгожай упакоўцы, як заморскі. А наш у той жа абгортцы, што і дзесяткі гадоў таму. Вось пакупнікі з грашыма ахвотней купляюць расійскі.

Тое ж і з фасоляй. Расійская ўпакавана ў прыгожую бляшанку, наша — у звычайны слоік. У мутнаватай вадзе бачацца мутнаватыя фасоліны. І хоць якасць іх, па словах прадаўцоў, амаль аднолькавая, ды наша вагой паўкіло каштуе 1500 рублёў, а тая, што з Краснадарскага краю, вагой усяго 350 грамаў і каштуе амаль столькі ж, многія ахвотней бяруць расійскую.

Ікра кабачковая прывезена з Белгарадскай вобласці. Яна таксама ўпакавана прыгожа. За 360 грамаў яе трэба выкласці 1270 рублёў. Паўкілаграмовы слоік беларускай каштуе меней, усяго 1190 рублёў.

Такім чынам, першы адказ відавочны. Расійская прадукцыя мае сучасную, больш прывабную ўпакоўку і гэтым "бярэ" многіх пакупнікоў.

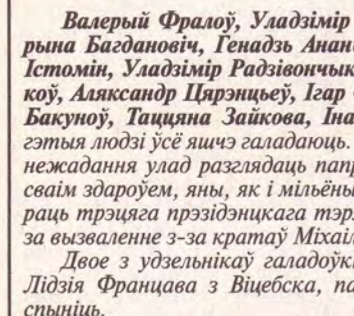
Супермаркет "Машэраўскі" ў цэнтры горада. У ім шмат самых разнастайных прадуктаў. Доля расійскіх складае каля 30 працэнтаў. Раней было больш за 40 працэнтаў, гаворыць адказная работніца маркета, ды ў апошнія гады пацясніла іх прадукцыя беларускіх вытворцаў.

Чым выдзяляюцца расійскія прадукты? Упакоўкай, асартыментам. У Беларусі праблема з кетчупамі. Вось і завозяць з усходняй дзяржавы. Пакупнікі любяць невялікія агурочкі ў слоіках. Іх мала айчыннай вытворчасці, таму добра разыходзяцца расійскія. Словам, тавары з Усходу запаўняюць тыя нішы, якія не могуць запоўніць нашы вытворцы. Не могуць, бо не ўдаецца ім аператыўна перабудавацца пад патрэбы спажыўцоў. Вось і яшчэ адзін адказ на пастаўленае ў пачатку артыкула пытанне.

"Бяруць" расійскія тавары і цэнамі. Некаторыя з іх больш танныя за нашы. У маркет "Машэраўскі" раней завозілі з Расіі тушонку, паштэты, каўбасы. Кажуць, яны былі таннейшымі. Але пазней ад іх адмовіліся, бо беларускія, на думку прадаўцоў, больш якасныя. Скажам, тушонка з Бярозы пацясніла расійскую. Беларускае піва таксама пацясніла расійскае. Пакупнікі гэтага маркета, як кажа яго адказная работніца, маюць дастатак "вышэй за сярэдні", таму яны найперш цэняць якасныя прадукты.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

SOS!

«Ніводная дыктатура не вартая чалавечага жыцця»

Галадоўка: дзень семнаццаты

***Валерый Фралоў, Уладзімір Парфяновіч, Сяргей Скрабец, Марына Багдановіч, Генадзь Ананьеў, Уладзімір Чырвоненка, Юрый Істомін, Уладзімір Радзівончык, Віктар Івашкевіч, Зміцер Чарткоў, Аляксандр Цярэнцьеў, Ігар Сухарукаў, Эла Канавалава, Фёдар Бакуноў, Таццяна Зайкова, Іна Сяткоўская, Віктар Курлукоў** — гэтыя людзі ўсё яшчэ галадаюць. Галадаюць у знак пратэсту супраць нежадання улад разглядаць папраўкі ў Выбарчы кодэкс. Ахвяруючы сваім здароўем, яны, як і мільёны іншых грамадзян, выступаюць супраць трэцяга прэзідэнцкага тэрміну Аляксандра Лукашэнкі. Яны — за вызваленне з-за кратаў Міхаіла Марыніча.*

Двое з удзельнікаў галадоўкі, Уладзімір Цыбульскі з Полацка і Лідзія Францава з Віцебска, па стане здароўя вымушаны былі яе спыніць.

Першы раз на працягу галадоўкі Валерыя Фралова наведалі дактары спецпаліклінікі, за якой замацаваны дэпутаты Палаты прадстаўнікоў. Як прызнаецца сам генерал, ён быў вельмі здзіўлены візітам дактароў: *"Прыехалі сур'ёзныя хлопцы, здаецца, на ўзроўні загадчыка аддзялення. Аглядаючы мяне, дактары карысталіся медыцынскай тэрміналогіяй, зразумець іх мне было складана. Яны параілі піць таблеткі, а што яны яшчэ могуць? Напэўна, урачы сёння паведамяць каму трэба пра наш стан..."*.

Людзі ў белых халатах сябе не назвалі і ад інтэрв'ю журналістам адмовіліся... Урачы аглядалі генерала Фралова ў прысутнасці Уладзіміра Чырвоненкі, які таксама ўдзельнічае ў галадоўцы і мае вышэйшую медыцынскую адукацыю. Па словах Чырвоненкі, стан усіх галадоўшчыкаў выклікае вялікую трывогу. Але прыпыняць акцыю пратэсту яны пакуль што не будуць. *"Гэта будзе па меншай меры некарэктна,—* сказаў журналісту "Народнай волі" Уладзімір Парфяновіч. — *Да нас далучаюцца новыя людзі. Напрыклад, у Гомелі нашу акцыю вырашылі падтрымаць* **Уладзімір** *і* **Святлана КІРЫЕНКІ,** *а ў Гродне экс-старшыня абласной арганізацыі ЛДПБ* **Сяргей КОВАЛЬ,** *а таксама* **Вольга КОВАЛЬ.** *Таму мы працягваем галадаць".*

Калі крыху пазней Валерый Фралоў выйшаў на чарговую прэс-канферэнцыю, да яго падышла жанчына і павіталася з генералам за руку. *"Яшчэ ёсць у гэтай руцэ сіла",* — радасна паведаміла яна прысутным.

Новымі, амаль дэтэктыўнымі падрабязнасцямі паабрасла галадоўка ў Віцебску, у якой зараз удзельнічаюць чатыры чалавекі. Ноччу ў віцебскую кватэру, дзе трымаюць галадоўку **Іна СЯТКОЎСКАЯ, Таццяна ЗАЙКОВА, Эла КАНАВАЛАВА** і **Фёдар БАКУНОЎ**, спрабавалі трапіць невядомыя людзі ў цывільным. Пасля таго як галадоўшчыкі адмовіліся адчыніць дзверы, ім пачалі пагражаць, маўляў, усё адно *"мы вас выставім"*. На словы галадоўшчыкаў пра тое, што яны збіраюцца выклікаць міліцыю, начныя візіцёры адказалі: *"Мы самі сабе міліцыя".* Кожны дзень каля дома галадаючых у Віцебску дзяжураць "Жыгулі" сёмай мадэлі з чорнымі вокнамі і дзвюма антэнамі. Раніцай у дзверы кватэры, дзе галадаюць віцябляне, пагрукалі двое будаўнікоў і двое невядомых у цывільным. Калі ім адчынілі, то яны паведамілі галадаючым, што іх балкон на пятым паверсе, аказваецца, з'яўляецца эксперыментальным, і цяпер *"тут будуць праводзіць нейкія эксперыменты"*...

Як вядома, некалькі дзён таму Валерый Фралоў, Уладзімір Парфяновіч і Сяргей Скрабец адправілі ліст Аляксандру Лукашэнку. Адказу на яго дагэтуль няма, таму галадаючымі дэпутатамі было прынята рашэнне звярнуцца да прэзідэнта Расійскай Федэрацыі Уладзіміра Пуціна. Вось як патлумачыў гэты крок Валерый Фралоў: *"Беларуская ўлада не адпавядае патрабаванням нашага народа. Яна ганьбіць нашу краіну і Расійскую Федэрацыю ў вачах многіх партнёраў. Расія ёсць Расія — гэта сур'ёзны міжнародны партнёр Еўрапейскага Саюза, Злучаных Штатаў і іншых дзяржаў. Таму супрацоўніцтва Расіі з нашымі ўладамі наносіць урон яе міжнароднай рэпутацыі".*

Па-ранейшаму не мае завяршэння эпапея з дэпутацкім заробкам. Нагадаем, што некалькі дзён таму ў Палаце прадстаўнікоў быў дзень зарплаты, але ні Фралоў, ні Скрабец, ні Парфяновіч заробак так і не атрымалі. *"Гэтая сітуацыя лішні раз характарызуе нашы ўлады,* — гаворыць Валерый Фралоў. — *Другі дзень запар наша памочніца спрабуе па даверанасці атрымаць дэпутацкія заробкі. Хаця на ежу нам зараз грошы не патрэбны, за хату б заплацілі... Ну сказалі б адразу: "Хлопцы, Вам заробку не будзе". Ну і да пабачэння! Мы падалі б у суд, каб адстаяць свае правы. Была б нейкая яснасць, а так мы жывем у нейкай дзіўнай дзяржаве..."*

Днямі **Уладзіміра ЧЫРВОНЕНКУ,** адзінага доктара сярод галадаючых, наведала маці, якая спецыяльна прыехала з Гродна. *"Пабыла са мной,* — кажа Уладзімір. — *Патрымала мяне за руку, крыху супакоілася".*

"Мяне вельмі падтрымлівае жонка, — распавядае яшчэ адзін удзельнік галадоўкі **Юрый ІСТОМІН,** кіраўнік Гродзенскай гарадской арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі. — *Яна, канешне, вельмі перажывае, але тым не менш ні разу не засумнявалася ў маім рашэнні. Акрамя таго, мне тэлефануюць са словамі падтрымкі простыя людзі з Гродна".*

Працягваюць прыходзіць водгукі на галадоўку, у тым ліку з замежжа. У сям'і Рулюк лічаць так: *"Практычна ўсе салідарны з галадоўшчыкамі, але так запалоханы ўладамі, што баяцца ставіць свой подпіс. Наша грамадства — гэта духоўная турма".*

"Паважаныя сябры, — гэта ўжо радкі з прывітальнага ліста, які даслалі на адрас галадоўшчыкаў дэпутаты Сейма Літоўскай Рэспублікі **Вацлаў СТАНКЕВІЧ, Эгідзіус ВАРЭЙКІС, Гедымінас ЯКАВОНІС** і іншыя. — *Мы з захапленнем назіраем за Вашай самаахвярнай барацьбой. Лічым, што Вы выканалі свой абавязак, звярнуўшы ўвагу сусветнай супольнасці на палітычную сітуацыю ў Беларусі. Ваша шматдзённае галаданне пагражае Вашаму здароўю, таму мы заклікаем спыніць галадоўку, таму што Вашы веды і сілы патрэбны будучай дэмакратычнай Беларусі".*

А вось які каментарый даў карэспандэнту Радыё Свабода ў Варшаве былы прэзідэнт Польшчы, лаўрэат Нобелеўскай прэміі міру **Лех ВАЛЕНСА:** *"Трэба выкарыстоўваць усе спосабы, якія дае дэмакратыя, каб пераканаць грамадзян у неабходнасці абараняць свае выбарчыя правы і правы на аб'яднанні. Калі грамадзяне зразумеюць, што большасць мае права вырашаць свой лёс, тады перамога гарантаваная... Што да галадовак, дык такія акцыі варта ладзіць дзеля таго, каб абудзіць свядомасць народа. Каб чалавек пабачыў, што іншыя змагаюцца — і мне таксама трэба вызначыцца, не стаяць у баку..."*

Цяжка сказаць, колькі яшчэ будуць галадаць дэпутаты і партыйныя актывісты. Усё залежыць, канешне, ад іх волі і стану здароўя. Дарэчы, у ноч з чацвярга на пятніцу, паведамляе Уладзімір Чырвоненка, дрэнна было дзвюм жанчынам: у Марыны Багдановіч быў павышаны пульс, пачуццё трывогі, болі ў вобласці сэрца, у Віцебску Эла Канавалава ўпала ў непрытомнасць. Тым не менш, па некаторых звестках, да панядзелка, 21 чэрвеня, ніякіх грунтоўных змен арганізатары акцыі не плануюць. Але, на нашу думку, мэта акцыі ўжо дасягнута. Дасягнута ў незалежнасці ад таго, адрэагуе на яе неяк "усенароднаабраны" ці, як заўсёды, адмаўчыцца, робячы выгляд, што ўсё гэта адбываецца не ў нашай краіне. Пра рэакцыю самой "палаткі" можна не гаварыць, паколькі яна з'яўляецца больш дэкаратыўным парламентам, чым сапраўдным.

І таму, па нашым глыбокім перакананні, генерал Фралоў і яго аднадумцы павінны НЕАДКЛАДНА (!!!) спыняць галадоўку. Памятайце, шаноўны Валерый Дзмітрыевіч, Вы ў адказнасці не толькі за сваё жыццё, але і за жыццё тых, хто пайшоў за Вамі. Памятайце і словы Часовага Паверанага ў справах Славацкай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Ёзэфа Мачышака, вынесеныя ў загаловак: *"Ніводная дыктатура не вартая чалавечага жыцця!"*

Віталь ГАРБУЗАЎ,
Алесь СІЛІЧ.

БЕЛОРУСЫ МЕЖДУ НЕБОМ И ЗЕМЛЕЙ

Хроники Анатолия Козловича

Накануне 22 июня, дня начала Великой Отечественной войны 1941—1945 годов, я констатирую, что эта война не завершилась.

15. Дешевые Озаричи

Ни словом, ни жестом не смея перебить, слушаю горестный рассказ Людмилы Дмитриевны Костки из деревни Мышковичи Кировского района:

"Нас было: бабушка, мама и четыре мои сестрички. Выгнали нас из хаты на мороз. Идите, бандиты, подыхать.

Наш отец помогал партизанам. Они ему сказали: будь дома, твоя помощь — смотреть, что делают немцы. Ночью партизаны приходили, отец в сарае рассказывал им про немцев, про полицаев. Потом сказали: к тебе ходить уже опасно, иди в лес, бери сына. Они пошли в партизаны, отец и брат. А нас немцы погнали в полесское болото.

Гнали много народа — всех, кто родня партизанам. Много людей пропало по дороге. Зима, холод, голод — люди идут и мрут.

Мы все дошли. Один одного несли — и дошли.

Загнали нас в болото. Загородили колючей проволокой. Оставили под открытым небом...

Первой померла наша бабушка. Она ничего не ела. Дадут нам раз в день похлебки, бабушка не хочет. Ешьте вы, внучки, я пожила, а вы нет. И померла... За бабушкой — сестричка...

Не хватало снега засыпать людей. В землю не закопаешь, мерзлая, нет сил копать. Мы по жменьке собирали снег, чтобы засыпать своих. Кончился в лагере весь снег, белый, красный и черный. Лезли за ним за проволоку, а нельзя. Немец заметит, стреляет... Кто лазил за снегом — всех побили.

Дожили мы до марта. Ночью мороз, днем тает. Мы в воде. Лагерь — сплошная вода. Тут сидит человек, там сидит. Кто на кочке, кто на пеньке, кто на покойнике.

Немцев уже не видно. Наступают красные, немцы убежали. Поставили вокруг мины, бросили нас в болоте. А наши стреляют. Мы слышим, что это наши. Стреляют с той стороны, где восходит солнце. Снаряды падают в лагерь. Одного человека убило, второго... Побьют последних людей. Люди, давайте кричать, чтобы перестали стрелять. Ветер в ту сторону. Может, услышат.

Те люди сидят в воде, одубели, не могут кричать по-человечески. Мычат, ей-богу, те людцы.

У меня был звонкий голос, я до войны пела в хоре. И сестрички пели, и мама. Наша мама говорит: "Хором, дочки, надо кричать. Давайте крикнем — и люди крикнут вместе с нами".

Начали кричать хором. Повставали — и кричим солнцу: "Мы — свои! Мы — свои! Мы — свои!"

Снаряды перестали падать на нас.

Люди посели в болото. Накричались — сила кончилась. Сидим и видим: идут три наших солдата. Со звездочками.

Радоваться люди уже не могут. А надо идти из болота. Солдаты говорят: мы разминировали дорожечку, идите за нами, как гуси.

Мы пошли, первая мама, мы за ней. Люди шли след в след.

Вышли из болота. Пришли в сосновый лес. Никто не ступил в сторону, хотелось жить. За лесом была полянка, сухая, как печка. Солдат сказал, что мины кончились. Мы попадали на землю...

Потом приехали подводы, нас повезли, как покойников. Везут нас, мы бесчувственные.

Привезли нас в Смоленск. Поселили в школе, по сорок человек в классе. Есть давали чуть-чуть, после голода много нельзя. Люди стали оживать. Покушают — и в плач. Плачут по своих, у каждого в болоте остались свои. Вся школа воет.

Наша мама плачет-плачет, мы плачем, ничего не слышим, только люди воют. Вдруг мама трясет меня: "Людка! Людка!" — "Что, мама?" — "Пой! У тебя — голос".

Я вот так вдохнула — о-о-ох! — и запела "Катюшу". Пою и слышу: сестрички мне подпевают, и мама.

Запела наша семья — и слышу: не сбиваемся! Слышу: подпевают женщины. Весь класс поет. Вся школа.

Наша мама — молодец! Она пожила много, а волосы у нее были черные-черные, и зубы — все зубочки белеют. Она была сильная. Сколько вынесла в том болоте, похоронила мать, дочку, не знает, где муж, где сын, а заставляет меня: пой! Она хотела, чтобы люди были людьми, чтобы пели, а не выли.

После того мы пели часто. Мы запевали, люди подхватывали. Когда люди поют, им хочется жить. Нас все полюбили.

Одна старушка смоленская подарила нам три курицы и петуха. Это — когда нас отправляли домой. Бабка говорит: вы голосистые и петух мой голосистый.

С тем петухом было смеха! Ни у кого — нет. Мы с петухом самые герои. Поезд едет, петух поет. Люди говорили: сходим в вагон, где петух едет. Набьется к нам народу, а петух, как артист: ку-ка-ре-ку! Во все горло.

Из Бобруйска в свои Глыбоковичи мы шли пешком. Мама, я, младшая сестра. Втроем. Старшую сестру из Бобруйска отправили за коровами. В Бобруйске маму позвал какой-то начальник: от вашей семьи нужен один человек на военное задание — пригнать в район коров из Западной Белоруссии. Мама послала старшую дочку: нам люди помогли, и мы поможем, с коровой человек быстро оживет.

Пришли мы в свою деревню. Одни печи холодные стоят. Наши Глыбоковичи немцы разобрали на дорогу, хатами мостили дорогу. Мы стали на хатнище и плачем? Где жить? Втроем стали и плачем, слезы сами текут... Петух наш как закукарекает в корзинке! И слезы кончились. Мама говорит: будем делать землянку, дочки.

Больше мы не плакали. С нас лились не слезы, а лился пот с кровью. Мне было четырнадцать лет, худенькая, меня ветер гнул, а я несу с мамой бревно. Мы выкапывали из дороги хаты и делали из этих поломанных бревен землянку. День так копаем, носим. Где та сила нашлась? Ночевать идем в Мышковичи.

Наша мама родом из Мышковичей, в Глыбоковичи она вышла замуж. Мышковичи в войну уцелели, там у нас были родственники. У них мы ночевали. Я и сестра. Как свечереет, мама нас прогоняет: идите туда, поспите, поешьте тепленького. Родственники наши хорошие, нас приютили, кормили. Мы шли двенадцать километров в Мышковичи, мама оставалась строить землянку.

Вселились мы в новую землянку, а тут на нашем дворе еще радость: сестра привела телушку. Коров они пригнали из Западной Белоруссии в сохранности, сестре в награду дали телушку. Мама говорит: дочки, надо строить сарай.

Мама как получила похоронку на сына, стала как железная. И когда только она спала? Рано утречком петух нас побудит, глядь — мамы в землянке нет. Копает огород. Нам хочется поспать, но не можем: мама копает, нам совестно спать. Ничего одна одной не говорим, встаем, обуваем солдатские сапоги, надеваем платья из немецкой палатки, идем к маме на огород. Мама глянет, как мы идем, три сестры заспанные, все в одинаковое одетые, глянет, губы у нее задрожат: "Потерпите, мои золотые, пока придет отец".

Отец не дошел до конца войны один день. Погиб 8 мая.

До войны было нас восемь душ, осталось четыре".

***

"Открытое письмо председателю Белорусского республиканского фонда "Взаимопонимание и примирение" и послу Германии в Республике Беларусь.

Наше обращение в Ваш адрес — это вынужденная мера, направленная на защиту наших прав, нашей чести и человеческого достоинства, попранных решением фонда "Взаимопонимание и примирение" (председатель Герасимов В.Я.). 19 марта 1944 года наступающие части Красной Армии обнаружили в районе местечка Озаричи Полесской области три концентрационных лагеря, в которых находились свыше 33.000 человек. Это были женщины, дети и старики. Концлагерь "Озаричи" представлял собой открытую болотистую площадь, обнесенную в два ряда колючей проволокой, без каких-либо построек, с заминированными подступами и охранными вышками. Туда было согнано фашистами более 50.000 человек мирного населения с Полесской, Гомельской, Могилевской областей. В лагерь гитлеровцы завезли около 7000 больных тифом из больниц и ближайших деревень.

Запрещалось разводить костры, собирать хворост для подстила. Эпидемия тифа распространилась молниеносно. Люди пытались найти воду среди трупов и грязи. Ежедневно умирали тысячи. Это была настоящая фабрика смерти, хотя и не было крематориев.

Красной Армией было спасено 33.480 узников концлагеря "Озаричи". И если в озаричских болотах фашисты не успели уничтожить нас физически, то сейчас чиновники стараются уничтожить морально. Игнорируя документы, руководствуясь своими критериями, белорусский фонд "Взаимопонимание и примирение" убрал слово "концентрационный" и присвоил статус — просто "лагерь "Озаричи", отнес нас к подкатегории С1 с выплатой 5000 немецких марок.

Научно-квалификационная комиссия Госархива РБ решением № 5-8/306 от 11.07.95 г. определила статус концлагерю "Озаричи" — "специальный лагерь смерти (уничтожения) на переднем крае немецкой обороны". Лагеря уничтожения "Бронная Гора" и "Колдычево" включены в список концлагерей с категорией А1 и выплатой 15.000 немецких марок. Так в чем же различие между ними, если все три — лагеря уничтожения?

На наш запрос в Германский бундестаг, а также немецкий фонд мы получили ответ, что в списках концлагерей, представленных белорусским фондом, нет концлагеря "Озаричи". Нам также сообщили из Германии, что немецким фондом белорусскому фонду доверено определять статус мест принудительного содержания людей и что такого доверия не получила ни одна страна, кроме Беларуси. А тем временем руководитель фонда Герасимов В.Я. отвечает нам, что понимает тяжесть содеянного по отношению к узникам и "добивается" изменения категории концлагерю "Озаричи".

В Гомельской области осталось в живых 4000 узников концлагеря "Озаричи" (в стране их 15.000 — **А.К.**). 17 марта 2003 года Министерство юстиции зарегистрировало Гомельское областное благотворительное общественное объединение бывших несовершеннолетних узников специального лагеря уничтожения "Озаричи" с целью помощи больным и немощным.

Защитите нас, старых и больных людей. Мы прошли через неимоверные испытания. Работать отказываются все органы, мы стали инвалидами. Но больше всего нас беспокоит то, что с нами поступили несправедливо, оскорбив и живых, и мертвых.

Мы надеемся, что несправедливое решение будет пересмотрено, и специальный лагерь смерти "Озаричи" займет свое законное место в категории А1.

Письмо одобрено общим собранием узников от 24. 02. 2004 г., присутствовало 142 человека".

***

Председатель Белорусского республиканского фонда "Взаимопонимание и примирение" Валентин Яковлевич Герасимов не подходит к нарисованному узниками образу чиновника-злодея. Я разговаривал с ним несколько раз, чтобы убедиться: Герасимов — скорее рефлексирующая личность, нежели авторитарная. Это чиновник, который с сожалением и состраданием вынужден принимать жесткие решения. Из наших бесед я сконструировал диалог, передающий суть непростой международной нравственно-правовой проблемы.

— Правление немецкого фонда "Память, ответственность и будущее" проводит компенсационные выплаты за рабский и принудительный труд бывшим узникам фашизма, — сказал Герасимов. — Наш фонд — исполнитель. Мы платим по законам ФРГ. Кто платит, тот заказывает музыку. Немцы закрепились юридической поддержкой, диктуют нам свои условия.

— Вы сообщили германской стороне о жалобе узников лагеря "Озаричи", убежденных, что их мучения оценены дешево?

— Сообщил. У меня с немцами были острые дискуссии на эту тему. Я отстаивал точку зрения узников. Но немцев белорусским менталитетом не прошибешь. Они твердят одно: все решает закон.

— Каков главный их постулат об "Озаричах"?

— В лагере "Озаричи" не было принудительного труда. Значит, его нельзя отнести к категории А1.

— Принудительного труда не было, а намеренное заражение тифом? А нечеловеческие страдания? А тысячи смертей? Все это немцы не оплачивают?

— Вы тоже исповедуете белорусский менталитет, — вздохнул Герасимов.

— Но я не могу переметнуться на менталитет немецкий, потому что я — белорус. Ответьте, Валентин Яковлевич, на мой белорусский вопрос: страдания и горе узников концентрационного лагеря уничтожения "Озаричи" оценены немцами невысоко потому, что страдания и горе для них нематериальные категории? Не было принудительного труда — не положена и компенсация?

— Немцы не переведут "Озаричи" в категорию А1! — Герасимов жестко отбил мой белорусский вопрос, и в его жесткости я почувствовал знание, мне пока недоступное. Видимо, законопослушные, расчетливые, рациональные немцы сломили в нем белоруса, вечно уповающего на Бога, на милость, на авось, но только не на закон. А коль так, то немцы через 60 лет все-таки взяли реванш за поражение в 1945-ом. Валентин Яковлевич, но победители-то — мы! Они, а не мы сделали хенде хох. Неужели мы сейчас поднимем руки вверх? Не поддержим престарелых узников лагеря "Озаричи", которые уходят один за другим, унося обиду на вас лично и непрощение немцам? Я подготовлю статью...

— Пользы от вашей статьи не будет, — остудил мой публицистический пафос Герасимов. — Наоборот, вы принесете вред. Немцы раздражены многочисленными жалобами. Если сейчас к ним резко отнестись, они обидятся. Обрубят многие концы. Например, закроют аптеку фонда, где узники бесплатно получают гуманитарные лекарства. Мы живем по законам ФРГ, а не нашим.

— Все законы принимают люди, они же законы и отменяют, уточняют, изменяют. Немцы — что, не люди? Не способны уразуметь, что их закон не может учесть нюансы белорусской действительности?

— Закон есть закон, — кратко ответил Герасимов, ставший от общения с немцами педантичным.

— Я все же выступлю в газете, немцев надо вернуть в русло гуманности, а то они застряли в своем формализме. Наши люди им этого не простят. В результате никогда не настанет взаимопонимание и согласие.

— Еще раз хотите лягнуть фашизм? — иронично спросил Герасимов. — Зачем? Если выступите в газете, я напишу опровержение. Расскажу, как немцы нам помогают. Суммы компенсации белорусам намного выше, чем в других странах. Скажем, поляки получают меньше. К марту 2005 года мы планируем завершить выплаты всем бывшим узникам. Разве это не благородно со стороны немцев? Ваша статья может помешать.

—Хорошо, я учту вашу позицию, Валентин Яковлевич. Чтобы не навредить, выступать в газете не буду. К сожалению...

—Да, к сожалению, — впервые поддержал меня Герасимов. — Но что поделаешь...

***

Несколько месяцев я жил по немецкому закону, подчинившись мудрости Герасимова, замалчивая обиду несчастных, больных, нищих узников концентрационного лагеря смерти "Озаричи".

За это время молодой журналист Николай Козлович (как не трудно догадаться, мой сын) рассказал в "Народной воле" историю о том, как две сестры Гузовы, Татьяна и Мария, уроженки деревни Головичи Дрибинского района, в 1943 году насильственно вывезенные немцами в концентрационный лагерь Лесная под Барановичами, добиваются выплаты немецкой компенсации. Старушки, как и многие односельчане, не знали, что за их Отечественную войну им хотят заплатить. А когда узнали, получили отказ: вы опоздали, ваша просьба нарушает федеральный закон. Приведу характерные пассажи из письма Хольгера Крэмера, Первого секретаря, референта по вопросам права, прессы и политики Посольства Германии в Беларуси (KR/LU от 13.01.2004 г.):

"Уважаемая госпожа Гузова, господин Посол поручил мне ответить на Ваше письмо, которое я прочел с большим вниманием и сочувствием... Судя по содержанию Вашего письма, Вы не подали документы в Белорусский республиканский фонд "Взаимопонимание и примирение" в указанные сроки... Прием заявлений завершен 31.12.2001 г. Мне остается только сожалеть о том, что, несмотря на десятки статей в газетах "Советская Белоруссия", "Республика", "Звязда" и др., в которых Белорусский фонд на протяжении многих лет информировал граждан Республики Беларусь о порядке подачи документов и получения денежных компенсаций за принудительный труд, эта информация не была Вами услышана. В настоящее время я не вижу возможности исправить положение, т.к. для отдельных граждан не может быть изменен закон, являющийся итогом продолжительных международных переговоров".

Куда же старушки опоздали, если они еще живы и, согласно тому же закону ФРГ, имеют право на получение компенсации? В чем суть и цель правового государства, если в буквализме тонут права человека?

В ответ на статью Николая Козловича господин Кремер опубликовал в "Народной воле" высокомерный комментарий под заголовком "Все вопросы регулирует закон". Кроме шаблонного резюме, дипломат указал журналисту на "поверхностное, легкомысленное и однобокое освещение проблемы".

Готовя эту хронику, я посчитал излишним встречаться с господином Кремером, полагающим, что белорусский журналист должен встать на сторону федерального закона, а не на сторону сестер Гузовых, подростками натерпевшихся в войну от немцев. Аналогичного добивается от меня господин Герасимов — плясать с ним на пару под дудку тех, кто заказывает музыку.

Доколе же белорусы будут подчиняться чужой музыке? Мы наслушались ее в 1941—1945 годах в исполнении на губной гармошке в наших оккупированных селах и городах. В генной памяти белорусов запечатались бравурные гитлеровские марши во время церемониальных вешаний партизан и подпольщиков.

Мой отец Николай Михайлович, остарбайтер 1942—1945 годов, рассказывал мне, что хозяин-помещик любил играть работникам гитлеровские марши вместо будильника. Моя мать Мария Ивановна, остарбайтер 1942—1945 годов, не могла забыть, как немецкие полицейские били их, девчат-полонянок, за то, что не вышли на работу, протестуя против скотского отношения. Когда их били, они кричали и плакали. Хозяйка демонстративно, на полную мощность включила в доме радио, откуда звучали немецкие ритмы.

Мои родители опоздали безнадежно. Они рано умерли, не дождались и первой волны компенсации в девяностых годах. В Германии Николай и Мария оставили самое ценное — здоровье. Они не привезли из Германии ненависти к немцам, внедряли в свой крестьянский быт немецкую культуру, о чем я рассказал в хронике "Немцы", вошедшей в книгу "Белорусы между небом и землей" (кто желает иметь ее с моим автографом — свяжитесь со мной). И при всем при этом я ни разу не слышал от родителей, что они простили бывшим поработителям.

Не могу представить, что отец и мать получают немецкую компенсацию за свою преждевременную смерть, за слабое здоровье своих детей (мой младший брат умер в сорок пять лет).

Не спрашивал у Людмилы Дмитриевны Костки, получила ли она "фонду" (так в некоторых деревнях называют компенсацию). Страшно тревожить ее ассоциации: разноцветные купюры напомнят ей белый, красный и черный снег, которым в озаричском болоте она засыпала бабушку и сестричку. Через шестьдесят лет тот бесценный снег узников принудили воспринимать как слишком дешевый.

Только бюрократы могли изобрести, узаконить некорректный в конкретной исторический ситуации термин — КОМПЕНСАЦИЯ — и требовать от жертв национал-социализма в обмен на деньги подписать соглашение, что те больше не имеют претензий к Германии. Компенсация — это возмещение чего-либо. Что же возмещают немцы белорусам? Ничего! Горе, боль, ужас, смерть — невозместимы, ибо не поддаются измерению.

Мы их победили, но они взяли реванш, победив нас с помощью юридической казуистики, унизив хваленым педантизмом. Сей педантизм приобрел бы гуманную сущность в том случае, если бы немцы скрупулезно, дотошно, повинуясь национальному менталитету, учли-разыскали всех до единого, кого шестьдесят лет назад, мягко говоря, обидели. И если вдруг в глухой белорусской деревушке нашлась еще одна бабушка, не читающая газет и потому не слышавшая о компенсации, так этому надо радоваться, а не раздражаться. Прекрасно, что нашлась еще одна душа, которая улетит в вечность умиротворенной.

Знаю, мою хронику будут изучать в немецком посольстве с острым карандашом в руках. Прошу вас заранее, господа: когда будете сочинять ответ, не отсылайте меня к закону ФРГ. Это все равно как послать меня к черту. Я понимаю, что вы должны неукоснительно соблюдать ваш закон. Но прислушайтесь к настроению белорусского общества. Давайте совместно творить божеское. Не делить жертвы на категории, не взвешивать денежной единицей меру их мучений, а заботиться о том, чтобы никого не упустить. Почему бы не продлить срок подачи заявлений на МАТЕРИАЛЬНУЮ ПОМОЩЬ (не компенсацию!) лет на двадцать? Так ли уж сложно закрепить это законодательной поправкой?

Нравственной цели, уверен, немецкий закон не противостоит. Просто бюрократия Германии родила документ, не вместивший всей глубины и моральности покаяния немецкого общества. Их бюрократия похожа на нашу бюрократию, неумными законами препятствующую широкому потоку гуманитарной помощи немецкого народа белорусскому народу. Государство любой страны ограниченнее общества.

Немецкий фонд придумал себе хорошее название: "Память, ответственность и будущее". Слава Богу, я имею право на память, которая не противоречит закону ФРГ. Я не испытываю к немцам ненависти, ибо не получил ее в наследство от родителей. Однако я как росток своего народа с тревогой чувствую, что война не завершилась в 1945-м.

Брошенные родной властью, приструненные чужим законом белорусы на сей раз воюют не за Отечество, а за подаяние бывших врагов, побежденных 60 лет назад. В последний и решительный бой идут старики: узники лагеря "Озаричи", заключенные лагерей для военнопленных, недогоревшие жертвы уничтоженных заживо деревень, беженцы, страдальцы гетто, малолетние узники, вдовы, сироты, калеки...

Война за немецкие компенсации — это безоглядное самоунижение белорусской нации. Подобного не знает история ни одного народа. Из самоунижения не произрастает чувство гордости, а выползает червь собственной неполноценности. Доколе же, белорус, ты будешь смотреть на себя, как на червивое яблоко?

ПУЛЬС

М.Корбут тлумачыць адсутнасць замежных інвестыцый... прычынамі «палітычнага характару»

Міністр фінансаў Беларусі Мікалай Корбут, адказваючы на пытанні членаў Савета Рэспублікі, патлумачыў парламентарыям, чаму ў краіну не прыходзяць значныя замежныя інвестыцыі. Паводле яго слоў, прычыны тут носяць як эканамічны, так і палітычны характар.

Закрануўшы эканамічныя прычыны, М.Корбут, у прыватнасці, зазначыў, што "МВФ раней не рэкамендаваў інвестарам прыходзіць у краіну, таму што палітыка, якую мы праводзім усе гэтыя гады, адрозніваецца ад патрабаванняў фонду". Палітычная ж частка гэтай праблемы, паводле слоў міністра, наступная: "Не сакрэт, што ЗША аказваюць ціск на ўсіх, каб ніхто з намі не меў добрых эканамічных і фінансавых адносін". Акрамя таго, як зазначыў Мікалай Корбут, на фоне добрых эканамічных адносін Беларусі з Германіяй асабіста ён за ўсе гады знаходжання ў міністэрскім крэсле "не змог там ні з кім сустрэцца нават на ўзроўні намесніка міністра".

У той жа час, паводле слоў М.Корбута, "усё заканадаўства аб прыцягненні інвестыцый у краіну самае сучаснае", "з пункту гледжання стану эканомікі, фінансавага стану краіны мы выглядаем лепшым чынам, чым краіны, якім аказваецца дапамога".

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

Пьюць падлеткі

На ўліку ў наркалагічных дыспансерах Беларусі знаходзяцца больш за 15 тысяч падлеткаў, большасць з якіх з'яўляюцца "злоснымі парушальнікамі антыалкагольнага рэжыму". Аб гэтым на прэс-канферэнцыі ў Мінску паведаміў галоўны нарколаг Міністэрства аховы здароўя Беларусі Уладзімір Максімчук. Паводле яго слоў, толькі за мінулы год колькасць выяўленых падлеткаў, якія вядуць такі асацыяльны лад жыцця, павялічылася на 40 працэнтаў.

Паводле слоў У.Максімчука, сярод моладзі з'явілася псеўда-мода: падлеткі ўсё часцей сталі злоўжываць півам і іншымі слабаалкагольнымі напоямі. "Гэта вядзе да катастрофы, да розных складанасцяў, развіцця залежнасці", — зазначыў медык.

Як заявіў галоўны нарколаг краіны, п'янства і алкагалізм па маштабах свайго распаўсюджвання, велічыні эканамічных, экалагічных, дэмаграфічных і духоўных страт уяўляе сур'ёзную пагрозу стабільнасці і развіццю грамадства, здароўю і дабрабыту нацыі.

Вольга АСІПЕНКА.

11 беларускім вайскоўцам уручаны кубінскія медалі

Памятаеце цяжкія дні кастрычніцкага кубінскага крызісу 1962 года? Тады многія савецкія воіны выконвалі спецыяльную місію на востраве за акіянам. Сярод іх былі і беларусы.

У ліку ўзнагароджаных у адпаведнасці з пастановай, падпісанай Фідэлем Кастра 8 снежня 2003 года, — Валерый Несцераў, Фёдар Конаў, Валерый Ждановіч, Міхаіл Курачкін, Мікалай Кушнераў, Анатоль Талай, Васіль Яравы, Мікалай Палуша, Вячаслаў Фядорышка, Уладзімір Сойка. Антон Заяц не дажыў да ўручэння ўзнагароды; медаль перададзены ягонаму сыну.

Раней медалём "Воін-інтэрнацыяналіст" першай ступені былі ўзнагароджаны яшчэ шэсць беларусаў — ветэранаў Міжрэгіянальнай грамадскай арганізацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў Беларусі. Гэта генерал-маёр Уладзімір Караткоў, маёры Сяргей Рашэтнікаў і Аляксандр Болатаў, старшы сержант Анатоль Жалняроўскі, сяржант Іван Хілютыч і прапаршчык Аляксандр Быкаў.

Пётр КРАЎЦОЎ.

РЭЙТЫНГ

Курс беларускага рубля заніжаны?

Менавіта так лічаць аналітыкі сусветнавядомага часопіса "The Economist". Спецыялісты часопіса параўналі кошт БігМака амаль у 150 краінах свету і зрабілі выснову, што курс беларускага рубля недаацэнены на 53%.

Найбольш "недаацэненай" валютай свету часопіс прызнаў філіпінскае песа, якое недаацэнена на 57%.

Самая пераацэненая валюта — кувейцкі дынар. Ён пераацэнены, на думку часопіса, амаль у два разы.

Курс еўра спецыялісты "The Economist" палічылі завышаным на 13%. Аднак сур'ёзныя спецыялісты не лічаць гэты "рэйтынг" прыдатным для таго, каб рабіць сур'ёзныя высновы. Справа ў тым, што краіны не гандлююць паміж сабой БігМакамі, і таму нельга рабіць высновы наконт парытэтнага кошту нацыянальнай валюты. Аднак можна на аснове параўнання коштаў прадуктаў унутранага спажывання рабіць высновы пра ўзровень жыцця ў краіне. Так, кошт БігМака тым больш, чым лепшы ўзровень жыцця ў краіне. У краінах, дзе ўзровень жыцця вышэй за амерыканскі, БігМак каштуе больш, што ствараe ўражанне, што курс валюты завышаны: Кувейт, Нарвегія, Вялікабрытанія.

Наадварот, у краінах, дзе ўзровень жыцця горшы, ствараецца ўражанне, што курс валюты быццам заніжаны, што звязана з нізкай пакупной здольнасцю жыхароў: Філіпіны, Кітай, Беларусь...

Антось ПАВЕРКА.

ОСОБЫЙ СЛУЧАЙ

Вот так выселились...

Уважаемая редакция газеты "Народная воля"!

Ко мне, депутату Мачулищанского поселкового Совета, обратились педагоги и родители местной средней школы по поводу некоторых, я бы сказала, очень некрасивых действий со стороны Светланы Юрьевны Андрухович, которая является председателем благотворительного объединения "Подснежник" и председателем клуба "Взгляд".

В течение пяти лет она арендовала в Мачулищанской школе помещение под офис якобы для работы с молодежью и детьми, а фактически помещение в вышеуказанных целях не использовалось. При заключении договора об аренде С.Андрухович обещала оказывать определенную помощь школе. Но школа никакой от нее помощи не получила, кроме различного рода проблем. Срок договора истек в начале текущего года, а фактически помещение было освобождено только 8 июня 2004 года. При этом как освобождено — ночью; когда утром люди увидели, то ахнули — выломаны дверные проемы, ободраны до кирпичной кладки стены, испорчены оконные проемы. Половая плитка сорвана. Далее помещение без капитального ремонта использовать нельзя.

Учителя школы, учащиеся, родители возмущены таким поведением С.Андрухович. Кстати: она — депутат поселкового и районного Советов. Как в таком случае можно понимать ее предвыборный лозунг "Сделаем Мачулищи лучше"?

Замечу, ранее активно распространялась информация об "успешной деятельности благотворительной организации "Подснежник", основанная только на словах Андрухович, о чем депутаты неоднократно поднимали вопрос в Мачулищанском поселковом Совете. Последний факт варварского отношения к школьному имуществу настолько возмутил общественность и нас, депутатов Мачулищанского поселкового Совета, что молчать мы больше не можем.

Вера ПИСАРЕВА,
депутат Мачулищанского поселкового Совета.

Минский район.

От редакции

Честно говоря, мы вначале не поверили, что такое может быть. Но когда Вера Ивановна Писарева положила на редакционный стол массу снимков (один из них печатаем), пришлось только руками развести.

И тут же возникли некоторые вопросы. Скажем, почему не забила тревогу дирекция школы? Какова реакция руководства районного образования? Впрочем, свое слово должны, видимо, сказать и правоохранительные органы.

Ёгурт з Астанкіна

Як яму ўдалося патрапіць у многія мінскія магазіны?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Наперадзе буйнейшы універсам "Юбілейны" па вуліцы Заслаўскай. Тут тая ж карцінка. Цікава што сюды паступае з Расіі, а дакладней, са Смаленска, малако. Чаму? Няўжо ў нас дэфіцыт малочных прадуктаў? "Расійскае своеасаблівае, — кажа адказны работнік універсама, — калі яго п'еш, дык адчуванне, нібы яно свежае, ад каровы. Такая ж і прастакваша". Да таго ж бытуе думка, што наша малако забруджана радыяцыяй. Таму некаторыя ахвотней набываюць расійскае. Хоць яно і даражэйшае за наша на 10—15 працэнтаў. Так што ў дадзеным выпадку больш сучасныя тэхналогіі апрацоўкі прадукта надаюць яму асаблівы смак і больш працяглае захоўванне яго якасцей.

Такім чынам, падвядзём вынік вандроўкі па гандлёвых прадпрыемствах. Расійскія прадукты прыцягваюць сваёй сучаснай упакоўкай, больш багатым асартыментам, часам больш нізкай цаной ды якасцю. Гэта сведчыць, што іх харчовая галіна змагла хутчэй за нашу перабудавацца, абнавіць сваю вытворчасць. Спрыялі гэтаму прыток інвестыцый ды прыватызацыя. Уласнік больш настойліва прабівае дарогу сваёй прадукцыі. Ён умее лепш рэкламаваць яе, лепш дамаўляецца са спажыўцамі. Не лішнім будзе нагадаць, што расійскія тэлеканалы, якія ўладараць у нашай інфармацыйнай прасторы, часцей сталі нахвальваць свае прадукты. Чаго не скажаш пра многія СМІ Беларусі. Малавата і невыразна працуем мы над тэмай "Купляйце беларускае".

Можна сказаць, што сімвалам расійскага харчовага наступлення стаў маленькі ёгурт. Яшчэ раз адзначым, што па знешнім выглядзе ён нагадвае заходнееўрапейскія ўзоры гэтага прадукта. Адразу і не адрозніш.

Нельга не закрануць яшчэ адзін важны аспект — пра так званыя трансгенныя прадукты, ці генамадыфікаваныя кампаненты і дабаўкі. Наконт іх у Еўропе ідуць вострыя дыскусіі. Адны кажуць, што яны моцна шкодзяць здароўю, другія — што, наадварот, даволі карысныя. Вучоныя пакуль заняты пошукам ісціны. Таму ў Еўропе — абавязковае патрабаванне маркіроўкі такіх прадуктаў. На этыкетцы павінна быць указана, ёсць у ім такія дабаўкі ці не. Пакупнік павінен ведаць, што ён ужывае з ежай.

Расійскія СМІ з трывогай пішуць, што ў многія іхнія прадукты дабаўлены такія кампаненты і амаль у палове з іх нічога не сказана на этыкетках пра гэта. Ці не трапляюць да нас іхнія прадукты са згаданымі дабаўкамі? Атрымаць адказ на гэтае пытанне не ўдалося. Яно часта ставіла ў тупік маіх суразмоўцаў. Ні ў адным гастраноме не бачыў абвестку ці стэнд, на якім былі б пералічаны ці выстаўлены прадукты з генамадыфікаванымі кампанентамі і дабаўкамі.

У сувязі з гэтым здзіўляе пазіцыя работнікаў тых магазінаў, якія наогул адмовіліся ад размовы з журналістам. Спасылаючыся на розныя прычыны, ухіліліся ад адказаў на мае пытанні ва універсамах "Цэнтральны", "Сталічны", а ў гастраноме "Дзесятачка", што на вуліцы Куйбышава, 46, нават запэўнівалі, што асартымент і якасць тавараў — гэта камерцыйная тайна. Якая тайна можа быць ад пакупнікоў?

Важна, што ў тых гастраномах і універсамах, якія я наведаў, не назіраецца далейшага росту аб'ёмаў расійскіх прадуктаў. Некаторыя работнікі падкрэслівалі, што наш "Савушкін прадукт", які выпрацоўваецца па сучаснай тэхналогіі, упэўнена заваёўвае беларускі рынак. Вось і адказ на галоўнае пытанне, якім шляхам развівацца нашай харчовай галіне.

Алесь ДРАБЧУК.

Сам-насам зь вечнасьцю...

(Заканчэньне. Пачатак на 1-й стар.)

І падчас нашае перадапошняе сустрэчы на зямлі Васіль распавядаў пра свайго ката з маленства. Як вясна, той зьнікаў да восені. Перад халадамі вяртаўся з зайцом на плячох. Зацягваў сваю здабычу на гарышча. Аднойчы такога здаровага прывалок, хоць і сам быў ня зломак, што, калі лез на гарышча па вуглу, заяц зваліўся далоў. Сумна дадаў расповяд пра курачку-нясушку: "...Курачка несла яечкі, яечкі зьбіралі. Бацька абуваў новыя лапці й нёс яечкі ў Вушачу. Нейкую пяцёрку вyручаў. Выручка йшла на падатак. Аднойчы каршун зь лесу — на курку. І пазбавіліся даходу..."

На развітаньне Васіль сказаў: "...Вы мне нагадалі пра маё здаровае мінулае..." Мы — гэта Генадзь Бураўкін, Сяргей Шапран, я.

19 чэрвеня 2003 прыйшлі мы павіншаваць імяніньніка (ня думалі, што апошні раз, усё яшчэ сподзеў цепліўся): Генадзь Бураўкін, Сяргей Законьнікаў, Анатоль Кудравец, Валянцін Болтач, Анатоль Вярцінскі, Сяргей Шапран і я. Васіль трымаўся спакойна. Шапран прынёс фотаздымкі й на дыктафоне віншаваньні ад расейскіх пісьменьнікаў, сяброў Быкава. Васіль шапранаўскія фотаздымкі пахваліў: "Ты проста Крамской". Праслухаў на дыктафоне прачулыя словы Бакланава. Віншавальную тэлеграму даслаў Аман Тулееў. Як дэмакрат, пажадаў яму стойкасьці. (Нашае чынавенства й галаўное, й ніжэйпаясьнічнае гэтага дня ў календары не знайшло.) Я ад Дамінічкі перадаў малюнак. А калі мы адыходзілі, Васіль па традыцыі перадаў прывітаньне Мірону. (Дарэчы, Мірон неўзабаве сканаў — пайшоў пяяць курню не на зямлі.)

Васіль быў натуральна сьціплым, самавыхаваным крэўным крывіцкім інтэлігентам. Не на паказ падкрэсьліваў: "Не ў характары беларусаў пахвальба".

Глыбока лірычны Васіль любіў гумар, дасьціпнае слова. Гумар ягоны быў аскетычным. На поўным як бы сур'ёзе шкадаваў аднаго паэта, якому, як дэпутату пасьляперабудовачнага Вярхсавета, належала на паседжаньні езьдзіць на персанальнай машыне, а паэт жыў як ня вокны з будынінай Вярхсавета (былога ЦК).

Запомнілася, як старшыня Саюзу пісьменьнікаў хацеў абрадаваць Быкава, што маецца магчымасьць (паступіла разнарадка) надаць яму годнасьць ганаровага акадэміка. Васіль спакойна паглядзеў на старшыню й толькі запытаўся: "Ты гэта сур'ёзна?" І пытаньне адразу ж адпала.

Недзе ў канцы 2002 году тэлефаную Васілю ў змушаны вырай (адразу грэе душу: "...Чую твой беларускі, вушацкі голас..."), кажу, што ў Віцебскім тэатры паставілі "Стрэл у тумане" (па "У тумане") і хочуць везьці ў Нямеччыну. Васіль: "...Куды? Яны думаюць, што немцы любяць глядзець пра вайну, як іх б'юць?.."

Неяк, тэлефануючы Васілю, пачаў было нешта няскладна лапатаць і самаацаніў сваю балбатню фразай, што ўсё гэта, як гавораць бяздарныя рэжысёры, "в порядке бреда". Васіль: "...Там у нас ужо й бязмозгліцы не засталося, хіба што ў (і называе прозьвішча аднаго дападліва-назойлівага рэжысёра)..." Пераводжу тэму, пытаюся, якія добрыя навіны. Васіль працягвае: "...Калі якая навіна пагрукае ў дзьверы, дык абавязкова дрэнная. Добрыя навіны эміґравалі некуды..."

На абмеркаваньні фільму "Акафіст Уладзімеру" (пра Караткевіча па маім сцэнару): "...У савецкай ідэялёгіі не было паняцьця трагедыі. Трагедыя магла быць толькі старажытна-грэчаская. А ў камуністаў яна толькі аптымістычная. Уся натура Караткевіча замешана на трагізме. Гэта адвакаты нацыі дасюль адмаўляюць... Калі творца перажывае трагедыю, а вонкава выгляду не падае, ён упадае ў алкагалізм ці ў наркотыкі... ...Пэнсыянер пэнсыянера бачыць здалёк. Людзі пытаюцца, як здароўе, а пэнсыянеры, як палітыка. А яна ў нас кепская. Людзі залежаць ад метэаўмоваў, а пэнсыянеры ад палітыкі. Іх аж хістае ад палітыкі, бо галодныя... ...А ўвогуле ад "Акафісту Уладзімеру" цягне касьмічным холадам. Звычайны холад можа быць і ў пустой бульбяной яме..."

Гэта Васіль казаў у апошнім месяцы 1995 году. А праз год ахарактызаваў аднаго дзяржаўнага дзеяча: "...Аблегчаны аптымізм робіць яго фальшывай фігурай. Я ж некалі, калі ён быў пры ўладзе, папярэджваў наконт камуністаў. Дык ён быў упэўнены, што яны не ўскрэснуць. І вынік..."

Апостал нацыі мысьліў касьмічна-аземлена. Нябёсы паслалі яго на зямлю, Звышні сьцярог яго. Бо гэтулькі было ўмоваў загінуць, калі б Васіль Быкаў быў проста чалавекам, няхай сабе й зь вялікай літары.

Хоць бы такі прыклад узяць. Асабіст, размахваючы пісталетам, гразіўся расстраляць Быкава. Праз якія дзьве гадзіны асабісту адарвала абедзьве рукі. І ўжо ў мірны час, калі гарадзенскія камсамольцы білі вокны Быкаву, узгадаўся габрэйскі досціп: каб Бог жыў на зямлі, яму б выбілі ўсе шыбіны ў вокнах.

Апостал нацыі вёў гутарку зь нябёсамі. Быў уважлівы да сымбаляў. Лічбу 7 лічыў пакутніцкай, хаця яна, казаў ён, — сам чалавек. Падкрэсьліваў: "...Хрысціянская ідэя якраз трымаецца на паразе, а не на трыумфе. Хрыста ўкрыжавалі, й гэта ягоная перамога... Ідэя адраджэньня яшчэ ажыве. І тое, што зрабіў БНФ, прыдасца нашчадкам..."

Васіль Быкаў і Рыгор Барадулін.

Фота Яўгена КОКТЫША.

Неяк размаўлялі з Васілём пра надыход зімы, пра сход году. І, між іншым, ён роздумна падкрэсьліў: "...Сталін нарадзіўся ў самую доўгую ноч. Д'ябальская сымболіка..."

Васіль насіў у сабе ўвесь сьвет, і там сваё асобнае мейсца займала Вушаччына. Ён жыў роднымі мясьцінамі, а родныя мясьціны памяталі й чакалі яго. Было ўзаемапаразуменьне. Стаім на беразе возера Селішчанка. Васіль кажа так, каб і возера чула: "...Усё зьмяняецца, а абрысы возера — не. Магу паказаць, дзе рос чарот".

Потым, калі йдзем каля лесу, Васіль зьвяртаецца да зялёнай калыскі мрояў ягоных захмарных: "...Фінскі лес бліжэй да вушацкага..."

У 1995 годзе віншую свайго высокага сябра, а ён узгадвае: "...Кублічы былі праваслаўныя, але з вуніятаў. Селішча ўжо каталіцкае. Мармур і стодзівы на магільніку. Пасьля вайны мармур пайшоў на падмуроўку..."

Прачытаў Васілю песеньку Дамінічкі, якую яна напісала:

Гаспажыня мяцеліца,
Ты лётаеш між небам і зямлёю —
І сьпяваеш ву-ву-ву...

Распагоджана ўсьміхаецца: "...У Дамінічкі ўніяцкая мова..."

Яно не выпадкова, што Васіль Быкаў хінуўся да вуніяцтва. Бо дзеды й прадзеды нашыя былі вуніятамі. І ў апошні шлях праводзіў глыбокага верніка ўніяцкі сьвятар.

Дужа клапаціўся Васіль пра Дамінічку. Са сваіх выраяў слаў ёй гасьцінцы, падарункі. Летам 2000 года прыехаў у Вушачу (за рулём быў сын Сяргей). Дамінічка першая выбегла сустрэць, а Васіль мне радасна: "Вось і твой анёлак!"

Людзі, не замбіраваныя камуністычнай і неакамуністычнай прапагандай, любілі, шнавалі, ганарыліся Васілём Быкавым. Дырэктар Вушацкага музэю Мікола Кірпіч распавёў: у 2000 годзе музэй наведала афрыканская дэлегацыя, казаў ім пра партызанскія подзьвігі, пра землякоў, пакутна-стрымана маўчалі, і толькі, калі пачулі "Васіль Быкаў", ажылі. Ведаюць.

Сам Васіль да вядомасьці сваёй ставіўся зь непрыхаваным скепсісам, пакепліва. У травені 2003 году тэлефаную ў Прагу й між іншым кажу, што маецца ідэя выдаць фотаальбом Васіля Быкава й назву прапаную "Васілёк у жыце Беларушчыны". Адказ чую усьмешлівы: "...Калі б я малады памёр, дык было б рамантычна. А так, мабыць, лепей "Куст асоту ў жыце Беларушчыны"?.."

У перадапошні дзень травеня 2003 году Васіль Быкаў прыехаў у ПЭН-цэнтр. Падаў у адстаўку. Клопату болей, чымся мажліва вытрываць. Ідзем да таксі. Сяргей Шапран усё робіць здымкі. Каля самай машыны Васіль папярэджвае: "...Толькі не кажы пры таксісьце, каго ён вязе, а то зь мяне ў мінулы раз падвойную плату ўзялі. Казаў жа Стэйнбек: "Самае страшэннае — гэта страціць невядомасьць"..."

У 2001 годзе Васіль тэлефанаваў мне ў Вушачу. Пытаўся пра мае клопаты. Я сказаў яму, што, калі заказвалі надмагільле брату Васіля Быкава Міколе, зрабілі адразу. А трунар пазнаў мяне. Васіль: "...Хоць трунары нас шануюць, і тое добра... За мяжой цырульнік, кухар вышэй за паэта..."

Калі мы былі на Вушаччыне, Васіль пошаптам: "...Наведваю магілы сяброў... Гавары... Болей слухаць люблю... Лепей наведваць магілы сяброў, чым сваю..."

Нядаўна знайшоў у сваім нататніку штрыхавы накід, які зрабіў Васіль 16 чэрвеня 2001 г. Гэта бычкоўскія могільнікі. (Якраз у чэрвені.)

Няўседны Анатоль Белы ўсё хацеў зрабіць помнік Васілю Быкаву. На пачатку ўсё таго ж конавага чэрвеня Васіль сумна казаў: "...Хай Белы пачакае з помнікам. Яшчэ я жывы. Ня трэба помнік пры жыцьці... Калі памру... Няма нідзе мейсца на зямлі..."

Самотна было Васілю й на сходзе 1995 году: "...Няма радасьці ні ў прыродзе, ні ў жыцьці. Адна спадзяванка, што радасьць атрымаем ад Бога. Самае важнае не разьлічваць у жыцьці на нешта добрае. Як на вайне, разьлічвай на пагібель. Ня радуйся, што за бугром не схаваўся. Цябе выкураць..."

Або: "...Мы ўсе ўжо самотныя. Мы чужыя маладым. Яны зьбіваюцца ў зграі. Так было, так будзе. Раней, пры імпэрыі, іерархія ўзроставая трывала. Старыя мелі ня толькі званьні, але й ключавыя пазыцыі. Гэта было штучнае прымірэньне. Маладым даводзілася рабіць выгляд... Трэба абапірацца на моладзь..."

У сярэдзіне дзевяностых гадоў (пішу гэта, а ў самога аж рэшткі былога стогу валасоў дыбам) распачаў як бы свой жанр "дурноты". Адну й пачытаў Васілю. І пачуў рэцэнзыю: "...Цяпер не пра каханьне ды красу прыроды, а дурноты пісаць самы час..."

А наогул Васіль быў паэтам, датклівым лірыкам у душы. Напярэдадні ягонага апошняга дня народзінаў прачытаў я Васілю верш Зелімхана Яндарбі ў сваім перакладзе.

— Камень ляжыць!
— Ат, ніжэй не ўпадзе.
— Чалавек ляжыць!
— Ат. Ніхто не ўкрадзе.
— Сэрца ляжыць!!!
— Ат. Ніхто не спачуе бядзе.
— Рубель ляжыць.
— Дзе???!!!

Васіль пажадаў посьпеху аўтару.

А калі ў невялікім застольлі запытаўся я, ці пісаў Васіль вершы (бо адзін чалавек сьцьвярджаў, што вучыўся на вершах Быкава), толькі й сказаў, падняўшы кілішак: "За чытача!"

Той жа чалавек у 1995 годзе, наколькі мог здавацца шчырым, дзівіўся, чаму ў сьпісах кандыдатаў у дэпутаты Вярхсавету ня бачыць Быкава, бо гэта буйны пісьменьнік, але як грамадзянін дапусьціў шмат памылак. Калі я патэлефанаваў Васілю, ён адказаў, што цяпер можа спакойна паміраць, раз яго заўважыў не абы хто...

У 2000 годзе ў Вушачы са смуткам казаў Васіль пра беларускі хвасьцізм: "...Мы заўсёды ў хвасьце людзей. Эўропу самі эўрапейцы падзялілі па нацыянальным прызнаку, а калі беларусы захацелі — ім нельга..."

Дасюль памятаю кемлівы гумар Васіля пра так званых спалоханых рэвалюцыянераў: "...Дэмакраты харошыя людзі. Але самае лепшае выкарыстаньне іх у застольлі..."

Пішу гэтыя раскідзістыя згадкі ў лякарні. А ўсё не верыцца, што ня ўбачу, ня ўчую Васіля. Бо бачу яго, бо чую яго, бо чакаю яго.

Лёс мой асьвячала тройца — Бог, мама, Васіль. Цяпер я застаўся з Богам.

Апостал нацыі Васіль у сваім зямным жыцьці слухаў Вечнасьць. Цяпер ён застаўся зь Вечнасьцю сам-насам...

Мінск.

(Артыкул Рыгора Барадуліна друкуецца з захаваннем стылю аўтара.)

Ніл ГІЛЕВІЧ
(Новыя вершы з нізкі «Гекзаметры XXI стагоддзя»)

Як іх назваць — я не знаю...

Людзі, што ў час пераломны бязбожнай хлуснёй і падманам
Выйшлі ў "асэсары" і пазаймалі дзяржаўныя вышкі,
Сцямілі хутка: як смачна звысоку пляваць на галовы!
А чым вышэй узбярэшся — тым большая можнасць аплёўваць,
Значыць — і болей эфекту, і больш насалоды-уцехі.
Ну і пайшло! Ужо колькі гадоў, як народ абылганы
Моўчкі пляўкі выцірае штодзённа. А хто паспрабуе
Абараніць і сябе, і дзяцей, і Радзіму ад ганьбы,

Ад прыніжэння, ад здзеку, ад гвалту над духам свабоды, —
Будзе разгромлены, сядзе за краты ці знікне наогул...
Вольнае слова праўдзівае душаць крывымі судамі —
Не заікніся спаслацца на права, на волю Закона!
Дух беларушчыны, водар жывіцы яе векавечнай
Б'юць-забіваюць атрутаю, ядам усцяж вытраўляюць.
Мову народа звялі на экране да надпісаў-цітраў —
Як для замежнікаў! Гэта — у нашай уласнай дзяржаве!
Школьнікаў нават на вуліцу выгналі з роднае школы —
Каб не трымаліся праўдай і верай зямлі беларускай.

Хто ж яны, хто яны, гэтыя людзі, што чыняць такое,
Што паступаюцца гэтак сумленнем, забыўшы пра Бога?
Як іх назваць, каб дакладна было і выразна — не знаю.
Нават у мове, а гэткай багатай, а гэткай вялікай,
Як беларуская наша, знайсці ім найменне няпроста.
Трэба ж, каб слова было зразумелае. Бо калі ў гневе
Скажаш, ну хоць бы, для прыкладу, "выхляпкі!" — могуць падумаць
Чорт яго ведае што! І пацягнуць у суд за абразу.
Покуль вучоны дарадчык як след растлумачыць, што гэта —
Слова бяскрыўднае, гэта... ну гэтае самае... — можаш
І загрымець у які ізалятар. Таму і кажу вам:
Як іх назваць — я не знаю. Знайдзіце найменне ім самі.

Дыялог перад тэлеэкранам

— Дзедка Язэпка, ну што ты чаго ты ўжо так захапіўся
Гэтай палітыкай на цілявізары? Ледзь не штовечар
Ты ўсё глядзіш і глядзіш, як яны засядаюць і пішуць,
Пішуць і пішуць усё ў свае сшыткі, як вучні на ўроку.
Мне дык здаецца, Язэпка, што гэта зусім не цікава.
Гэтак яны і заўчора пісалі, і ўчора. Ды што я! —
Колькі гадоў ужо гэтак яны засядаюць і пішуць,
Спрэс паўгінаўшыся і паўтыкаўшы насы ў балакноты!
Можа, яны гэта, дзедка Язэпка, праходзяць вучэбу,
Як навучыцца спрытней балантэсіць і стаць балантэсам?

— Бабка Агапка, чаму мне цікава — сядай, растлумачу.
Надта ж забрала адна мяне думка-загадка, якую
Сам я сабе загадаў і таму вось сачу і чакаю:
Хто ж і калі з іх, ну хоць бы адзін, не стрывае, нарэшце,
І закрычыць, і падхопіцца з крэсла, і тым балакнотам
Пусціць у люстра і кінецца ходу, і бразьне дзвярыма!
Я — каб во гэтак сядзець давялося — даўно звар'яцеў бы!
Дзе ж бы сцярпеў я і вытрываў! Дзе ж бы хапіла мне нерваў!
Часам, калі з іх каго кінакамера выхапіць буйна
І затрымаецца трохі на змучаным твары няшчасным —
Я заміраю: ну зараз, ну зараз вось гэты, вось гэты
Шпокне і выбухне! Зараз! І ў дзікім прыпадку шаленства
Схопіць за горла калегу і невінаватага ўдушыць!..
Я — каб во гэтак сядзець давялося — відаць, удушыў бы!
Проста ад злосці, ад гневу, ад роспачы. Дзе ж бы стрываў я
Месяц у месяц, і тыдзень у тыдзень вось гэтак гадамі
Слухаць і слухаць, хаваючы вочы, і крэмзаць і крэмзаць!..

— Дзедка Язэпка! А божа! А людцы! А што ты гаворыш!
А пераксціся хутчэй ты і сплюнь! Каб адразу забыцца!
Дай я сама перакшчу цябе тройчы і сплюну! Ой, дзедка!
Шчасце якое, што ты не падняўся вышэй ад пасады
Старшага конюха ў нашым калгасе! А каб жа падняўся?
Ды і пралез у міністры?! А мог бы з тваёй галавою!..
Гэта ж і ты засядаў бы вось гэтак і гэтак жа сама
Слухаў і слухаў усе балантэсы, і крэмзаў і крэмзаў!..

— Бабка Агапка, ну ты мяне дзівіш! Сказаў жа я толькі,
Што каб во гэтак мяне прынародна лічылі за дурня,
За недарэку-няўмеку, які анічога не петрыць,
Ды каб во гэтак яшчэ мне пры людзях хамілі паскудна, —
Дзе ж бы я вытрываў! Я ж бы ад гневу там так узарваўся —
Што разляцелася б к чортавай матары ўсё пасяджэнне!
Хай бы хапалі і рукі вязалі жалезкамі! Хай бы!
А зразумелі б, што я — чалавек, а не мошка-казяўка!
Цьфу ты, халера на гэных пісакаў! Аж сэрца схапіла!
Трэба было табе лезці пытацца! Нясі валяр'янку!..

2004, студзень—чэрвень.

ХОЧАЦЕ — ВЕРЦЕ, ХОЧАЦЕ — НЕ ВЕРЦЕ

Будучы тыдзень: зоркі прадказваюць

АВЕН. Велічы трэба дамагацца — так, памятаецца, гаварыў Ван Гог. А чым вы хужэй? Правільна, нічым. Так няхай пра гэта ведаюць усе навокал. І няхай зайздросцяць. Але будзьце велікадушнымі — падзяліцеся з навакольнымі сваім вопытам і ідэямі. Спрыяльныя дні — 21,22, неспрыяльны — 26.

ЦЯЛЕЦ. Вакол вас можа з'явіцца нядобразычлівец, які будзе і палкі ў колы ставіць, і падкопы строіць. Вылічыць яго вам дапаможа інтуіцыя. А інфармацыі, што паступае, не давярайце — не выключана, што яна зыходзіць ад вашага злосніка. Спрыяльныя дні — 23,24, неспрыяльны — 21.

БЛІЗНЯТЫ. Зараз вы можаце смела прымаць адказныя рашэнні не толькі за сябе, але і за навакольных. Яны будуць вам толькі ўдзячныя і калі-небудзь адплацяць тым жа. Але, дапамагаючы блізкім, знайдзіце час падумаць і пра свае праблемы. Спрыяльныя дні — 21,26, неспрыяльны — 24.

РАК. Не дзейнічайце наўздагад. Заставайцеся дыпламатам у любой сітуацыі — тады вашы намаганні годна ацэняць і родныя, і начальства. Не будзьце залішне жорсткімі і патрабавальнымі ў сямейным жыцці, дамагчыся ўсяго вам дапаможа пяшчота. Спрыяльныя дні — 23,24,27, неспрыяльныя — 25,26.

ЛЕЎ. Зоркі раяць вам пайсці ў цень: для ініцыятывы і дэманстрацыі сваіх ідэй гэты тыдзень не самы спрыяльны. Інакш вы рызыкуеце трапіць начальству пад гарачую руку. З роднымі не выключаны канфлікт з-за грошай — ці з-за іх дэфіцыту. Спрыяльныя дні — 21,22, неспрыяльных дзён няма.

ДЗЕВА. Зараз вам лёгка пераканаць усіх у сваёй праваце. Аднак хтосьці будзе вас увесь час раздражняць, паспрабуе на вас ціснуць. Справа можа скончыцца сур'ёзным канфліктам. Таму лепш часова змяніць абстаноўку, куды-небудзь з'ездзіць. Спрыяльныя дні — 23,24,25, неспрыяльных дзён няма.

ШАЛІ. Не стройце грандыёзных планаў — іх здзяйсненню будуць перашкаджаць і сябры, і родныя, і начальства. Можа сапсавацца і здароўе, таму нават частку паўсядзённых спраў давядзецца адкласці. Але хутка ўсё наладзіцца, а пакуль займіцеся сваім здароўем. Спрыяльныя дні — 21,25,26, неспрыяльных дзён няма.

СКАРПІЁН. У вас могуць узнікнуць праблемы на рабоце: або хтосьці падвядзе вас, або кагосьці падвядзеце вы. Выстройваць адносіны з калегамі ў такой сітуацыі будзе няпроста. І ўсё ж не дазвольце, каб гэта стала перашкодай вашаму асабістаму жыццю. Спрыяльныя дні — 23,27, неспрыяльны — 21.

СТРАЛЕЦ. Усё тайнае аднойчы робіцца яўным. Вось і вашы старыя грахі ў гэтыя дні могуць усплыць. Але навакольныя паставяцца да іх спагадліва. Толькі не качайце правы ў размовах з начальствам і нікому не рабіце заўваг. Спрыяльны дзень — 22, неспрыяльны — 24.

КАЗЯРОГ. Энергія будзе біць у вас ключом, аднак не варта ціснуць на навакольных, навязваць ім свой пункт гледжання, вучыць розуму. Не злоўжывайце сваёй сілай, карысці гэта не прынясе. І ўстрымайцеся ад рызыкі, асабліва фінансавай. Спрыяльны дзень — 23, неспрыяльны — 26.

ВАДАЛЕЙ. Дрыгва хатніх спраў можа засмактаць вас з галавой. Але гэта і добра — інакш у вас з'явіцца спакуса паінтрыгаваць у рабочым калектыве, што можа прывесці да сур'ёзнага канфлікту. А напрыканцы тыдня займіцеся здароўем. Спрыяльныя дні — 25,26, неспрыяльны — 21.

РЫБЫ. Эканоміка павінна быць эканомнай — гэты стары афарызм вам трэба помніць увесь тыдзень. І не спрабуйце весці сваю гульню, зараз вам лепш падпарадкавацца знешнім абставінам. Нават у асабістым жыцці аддайце ініцыятыву ў рукі партнёра. Спрыяльныя дні — 23,27, неспрыяльны — 24.

Понедельник, 21 июня

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12,00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.35 Новости.
07.05, 07.35, 08.10, 08.35 "Доброе утро, Беларусь!".
07.30, 08.30 "Деловая жизнь".
09.05 "В центре внимания".
10.10 "Беларусь была его судьбой". Док.фильм.
10.55 "100 шагов к Олимпу".
11.05 "Путешествие дилетанта".
11.30 "36,6".
12.10 "Открытый архив".
12.35, 19.20 **"Государственная граница".** Сериал.
14.05 "Специальный репортаж".
14.20 "Ваше лото". Телеклуб.
15.10 "5 чудес".
15.20 "Созвездие надежд".
16.05 "Клип-обойма".
16.45 "Раймонд Паулс: "Я — человек другого мира". Видеофильм АТН.
17.05 "Земельный вопрос".
17.25 **"Богатые и знаменитые".** Сериал.
18.20 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
19.05 "Зона Икс".
20.45 "Политическая педофилия". Видеофильм АТН.
21.00 "Панорама".
21.40 Футбол. Чемпионат Европы. Швейцария—Франция. Прямая трансляция.
23.40 Футбол. Чемпионат Европы. Хорватия—Англия. Прямая трансляция.

ОНТ

07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 18.00, 20.30, 23.00 "Наши новости".
07.05 "Наше утро".
09.05 "Контуры".
09.55 **"Джуниор".** Комедия.
15.55 **"Женщины в любви".** Сериал.
16.50 "Большая стирка".
18.10 "Жди меня".
19.05 **"Клон".** Сериал.
20.00 "Время".
21.05 "Выбор". Ток-шоу.
21.50 **"Улицы разбитых фонарей".** Сериал.
23.15 **"Великий полководец Георгий Жуков".** Историческая эпопея.

РОССИЯ

07.45 **"Черный пес".** Боевик.
09.40, 20.55 "Вести. Дежурная часть".
10.00, 16.00, 19.00 "Вести.
10.30, 19.30 "Местное время. Вести — Москва".
10.50, 17.05 **"Команда".** Сериал.
11.50 **"Ундина".** Сериал.
16.10 **"След оборотня".** Сериал.
18.00 **"Комиссар Рекс".** Сериал.
19.50 "Спокойной ночи, малыши!"
19.55 **"Бедная Настя".** Сериал.
21.15 "Вести +".
21.35 "Смешная леди". Музыкальный фильм.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00, 14.00, 20.00 Новости.
08.10 "Провинциальные истории".
08.35 "Троица". Фильм-концерт.
09.35 Наше наследие". "Мирский замок".
09.50 "Телебарометр".
10.05, 17.55 "Между нами, женщинами". Тележурнал.
10.25, 21.15 **"Грешная Анхелика".** Сериал.
11.15, 13.10 "Обычный необычный день".
11.45 **"Олеся".** Мелодрама.
13.35 "Впервые на арене", "Веселый огород". Мультфильмы.
14.10 "Остров собак Динго". Док.фильм.
14.40 **"Шутки в сторону".** Сериал.
15.05 "Не зевай!".
15.15 "Бум". Тележурнал для школьников.
15.40 **"Летние впечатления о планете "Z".** Худ.фильм.
18.15 **"Трость моего отца".** Мелодрама.
20.15 "Колыбельная".
20.30 "Дела семейные".
22.05 "Время кино". Специальный выпуск.
23.00 Баскетбол. НБА. Финал. Трансляция из США.

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00 "Сегодня".
09.25 "Женский взгляд".
09.55 "Без рецепта".
10.30 "Страна советов".
14.35 "Принцип домино". Ток-шоу.
16.30 "Дикий мир: борьба за выживание".
17.35 "Протокол".
18.40 **"Мангуст". "Желтая карточка".** Сериал.
19.45 "Желанная". Сериал.
21.00 "Страна и мир".
21.35 "Красная стрела".
21.45 **"Штрафные души".** Фильм Евгения Кириченко.
23.05 "Клан Сопрано". Сериал.

СТВ+RenTV

06.40 "Утро столицы".
07.30 "168 часов".
08.20, 23.10 "Технология".
08.35 "Минск и минчане".
08.45 "Личный интерес".
09.25 "Трансформеры". Мультфильм.
09.55 **"Мои пять жен".** Комедия.
11.40 "Анфас".
12.00 "Час суда".
13.00 "Под углом 23 с половиной градуса". Док.фильм.
13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
13.50, 18.30 **"Ангел на дорогах".** Сериал.
14.50 **"Мятежный дух".** Сериал.
15.35 "Маска". Мультсериал.
16.00 "Ежик в тумане". Мультфильм.
16.10 "Дом, который построю я".
16.50 "Игровой рефлекс".
17.00 **"Крутой Уокер".** Сериал.
18.00 "Минщина. Люди, события, факты".
18.15 "Арт-экспресс".
20.00 "СТВ-спорт".
20.25 "Добрый вечер, малыш...".
20.40 "Кадровый вопрос".
20.55 **"Охотник".** Боевик.
23.20 "Столичный футбол".
23.50 "Новости СНГ".
00.05 **"Покорение".** Мелодрама.
01.55 "Большая музыка".

8-Й КАНАЛ

07.00, 17.00 **"Моссад".** Сериал.
07.50, 17.50 "Телемагазин".
08.00 "Классика Уолта Диснея".
09.20 "К-игра".
09.30, 21.00 "Союз". Тележурнал.
09.45, 19.30 **"Любовники пустыни".** Сериал.
10.30, 19.40 "К-видео" — "Топ-8".
10.40 **"Убийцы".** Приключенческий фильм.
16.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
18.00 **"Профессионал".** Боевик.
20.45 "Вечарніца".
21.10 **"Присяжная".** Драма.

ТВ ЦЕНТР

04.45, 06.30 "Настроение".
07.35 **"Шик".** Драма.
09.25 "Репортер".
09.40, 12.10 "Телемагазин".
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 "События. Время московское".
10.15 "Дата".
11.05 "Постскриптум".
12.00 "Доходное место".
12.25 "Деловая Москва".
13.15 **"Инспектор Кресс".** Сериал.
14.20 "Войди в свой дом".
14.30 "Православная энциклопедия".
15.00 "Регионы: прямая речь".
15.30 "Опасная зона".
15.45 "Жалобная книга". Ток-шоу.
16.25 "Прорыв".
17.15 "Алфавит". Телеигра.
18.00 **"Страсти по Саломее".** Сериал.
18.50 "Пять минут деловой Москвы".
18.55 **"Танк "Клим Ворошилов-2".** Драма.
21.40 "Особая папка".
22.20 "Времечко".
22.50 "Петровка, 38".
23.10 "25-й час. События. Время московское".
23.30 "Очевидное-невероятное".
00.05 "Магия".

EUROSPORT

08.00, 09.30, 10.00, 13.30, 17.30 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 00.15, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004.
10.30 Ралли-рейд. Кубок мира в Марокко.
11.00 Академическая гребля. Кубок мира в Швейцарии.
12.15 Эстафета олимпийского огня.
12.30, 16.30 Футбол. Легенды чемпионатов Европы.
14.00 Легкая атлетика. Кубок Европы в Польше.
18.00 Снукер. Международный турнир в Великобритании.
20.15 Мотоспорт по выходным.
20.30 Мультиспорт. "Всякая всячина".
21.00 Новости футбола.
21.15 Сумо. Гранд-турнир (Башо).
22.15 Боевые единоборства. "Бойцовский клуб".
01.15 Новости "Евроспорта".

Вторник, 22 июня

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 19.00, 23.35 Новости.
07.05, 07.35, 08.10, 08.35 "Доброе утро, Беларусь!"
07.30, 08.30 "Деловая жизнь".
09.05 Футбол. Чемпионат Европы. Хорватия—Англия.
10.55 "100 шагов к Олимпу".
11.05 "Брестская крепость". Док.фильм.
12.10 "Зона Икс".
12.25, 19.25 **"Государственная граница".** Сериал.
13.40 "Эхо прошедшей войны". Видеофильм АТН.
14.05 **"Парень из нашего города".** Худ.фильм.
15.45 "Памятник". Док.фильм.
16.05 "5х5".
16.50 "Памяти Василя Быкова". Видеофильм АТН.
17.05 **"Круглянский мост".** Драма.
18.25 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
19.05 "Общественная безопасность".
20.45 "Специальный репортаж".
21.00 "Панорама".
21.00 Футбол. Чемпионат Европы. Италия—Болгария. Прямая трансляция.
23.40 Футбол. Чемпионат Европы. Дания—Швеция. Прямая трансляция.

ОНТ

07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 18.00, 20.30, 23.20 "Наши новости".
07.05 "Наше утро".
09.05, 19.05 **"Клон".** Сериал.
09.55 "Дисней-клуб". "Мышиный дом".
14.00 **"Я — русский солдат".** Драма.
15.50 **"Женщины в любви".** Сериал.
16.50 "Большая стирка".
18.10 "Дом". Реалити-шоу.
20.00 "Время".
21.05 **"Черный ворон".** Сериал.
22.15 **"Улицы разбитых фонарей".** Сериал.
23.35 "Не только о футболе".
00.00 "Потерпевшие победу". Док.фильм.
00.45 Футбол. Чемпионат Европы. "Португальские тайны".

РОССИЯ

07.45, 19.55 **"Бедная Настя".** Сериал.
08.40 "Короткое замыкание".
09.40, 20.55 "Вести. Дежурная часть".
10.00, 16.00, 19.00 "Вести".
10.30, 19.30 "Местное время. Вести — Москва".
10.50, 17.05 **"Команда".** Сериал.
11.50 **"Ундина".** Сериал.
16.10 **"След оборотня".** Сериал.
18.00 **"Комиссар Рекс".** Сериал.
19.50 "Спокойной ночи, малыши!"
21.15 "Вести +".
21.35 **"Экипаж машины боевой".** Драма.
22.50 "Крылья над Берлином. Забытая операция". Док.фильм.
23.45 **"Сахар".** Комедия.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00, 14.00, 20.00 Новости.
08.10 "Площадь искусств".
08.35 "Спутники "Сатурна". Док.фильм.
09.35 "Свет далекой звезды".
10.05, 18.25 "Между нами, женщинами". Тележурнал.
10.25, 21.15 **"Грешная Анхелика".** Сериал.
11.10, 13.10 "Обычный необычный день".
11.45 **"Братушка".** Киноповесть.
13.35 "Паучок, с которым никто не дружил", "Старая игрушка". Мультфильмы.
14.10, 15.15 "Не зевай!"
14.50 **"Шутки в сторону".** Сериал.
15.25 "Бум".
15.50 "Голоса". Видеофильм о судьбе узников Брестского гетто.
16.30 "Ностальжи".
17.05 **"Знак беды".** Военная драма.
18.45 **"Руины стреляют".** Сериал.
19.50 "День длиною в жизнь".
20.15 "Колыбельная".
20.30 "Дела семейные".
22.05 **"На безымянной высоте".** Драма.

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00 "Сегодня".
09.25 "Безымянная высота". Фильм Евгения Кириченко.
10.20 "Страна советов".
14.35 "Принцип домино".
16.30 "Дикий мир: борьба за выживание".
17.35 "Протокол".
18.40 "Мангуст". Жертвы прогресса". Сериал.
19.45 **"Желанная".** Сериал.
21.00 "Страна и мир".
21.35 "Красная стрела".
21.50 **"Однажды в Калифорнии".** Сериал.
22.55 **"Клан Сопрано".** Сериал.

СТВ+RenTV

06.25, 18.00 "Минщина. Люди, события, факты".
06.40 "Утро столицы".
07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
07.50, 20.00 "СТВ-спорт".
08.15, 23.10 "Технология".
08.25 "Столичный футбол".
08.55 "Добро пожаловаться".
09.10 "Трансформеры". Мультфильм.
09.35 **"Охотник".** Боевик.
11.05 "Рассекреченный XX век". Док.фильм.
11.30 "Пока горит свеча".
12.00 "Час суда".
13.00 "Под углом 23 с половиной градуса". Док.фильм.
13.50, 18.30 **"Ангел на дорогах".** Сериал.
14.50 **"Мятежный дух".** Сериал.
15.35 "Маска". Мультсериал.
16.00 "Журавлик". Мультфильм.
16.10 "Кадровый вопрос".
16.50 "Турпоход".
17.00 **"Крутой Уокер".** Сериал.
18.15 "Телеафиша".
20.10 "Тема дня".
20.20 "Добрый вечер, малыш...".
20.35 "Закон и криминал".
20.55 **"Удар из космоса".** Худ.фильм.
23.20 "Игровой рефлекс".
23.30 **"Секретные материалы".** Сериал.
00.15 "Новости СНГ".

8-Й КАНАЛ

07.50, 17.00 **"Моссад".** Сериал.
08.00 **"Корона Российской Империи".** Приключенческий фильм.
09.20, 21.00 "К-видео" — "Топ-8".
09.30 "Академия жизни".
09.45, 19.50 **"Полиция Гамбурга".** Сериал.
10.45, 21.10 **"Жизнь прекрасна".** Комедия.
16.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
17.50, 20.40 "Телемагазин".
18.00 **"Белорусский вокзал".** Драма.
20.45 "Вечарніца".

ТВ ЦЕНТР

05.00, 06.30 "Настроение".
07.35 "Газетный дождь".
07.45 **"Танк "Клим Ворошилов-2".** Драма.
09.30 "Одна из 10.000".
10.00, 13.00, 17.00. 21.00 "События. Время московское".
10.15 "Дата".
11.10 "Момент истины".
12.05, 23.00 "Петровка, 38".
12.25 "Деловая Москва".
13.15 **"Инспектор Кресс".** Сериал.
14.20 "Как добиться успеха. Доктор Богданов".
14.30 "Я — мама".
15.00 "Регионы: прямая речь".
15.30 **"Ванька-встанька".** Драма.
17.15 "Очевидное-невероятное".
18.00 **"Страсти по Саломее".** Сериал.
18.50 "Пять минут деловой Москвы".
19.00 "Лицом к городу".
20.05 "Синий платочек".
20.35 "Дикая история".
21.40 "Отдел "Х".
22.30 "Времечко".
23.20 "25-й час. События. Время московское".
23.45 "Супердиск".
00.00 **"По закону".** Сериал
01.00 "Синий троллейбус".

EUROSPORT

08.00, 09.30, 10.00, 13.30, 17.30 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 00.15, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004.
10.30 Легкая атлетика. Кубок Европы в Польше.
12.15 Эстафета олимпийского огня.
12.30, 16.30 Футбол. Легенды чемпионатов Европы.
14.00 Мультиспорт. "Всякая всячина".
14.30 Спидвей. Гран-при Уэльса.
15.30, 21.15 Бокс. Международные соревнования.
18.00 Снукер.
20.00 Автогонки НАСКАР. Этап Кубка Некстела в США.
21.00 Новости футбола.
23.45 "Цель — Афины".
01.15 Новости "Евроспорта".

Среда, 23 июня

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12,00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 23.35 Новости.
07.05, 07.35, 08.10, 08.35 "Доброе утро, Беларусь!".
07.30, 08.30 "Деловая жизнь".
09.05 Футбол. Чемпионат Европы. Дания—Швеция.
10.55 "100 шагов к Олимпу".
11.10, 17.30 "Богатые и знаменитые". Сериал.
12.10, 17.05 "Кстати".
12.40, 19.15 "Государственная граница". Сериал.
14.05 "Общественная безопасность".
14.15 "На перекрестках Европы".
15.10 "Великий Мерлин". Сериал.
16.05 "5х5".
18.25 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
19.05 "Специальный репортаж".
20.45 "Георгий Жженов — командующий кинофронтом". Видеофильм АТН.
21.00 "Панорама".
21.40 Футбол. Чемпионат Европы. Голландия—Латвия. Прямая трансляция.
23.40 Футбол. Чемпионат Европы. Германия—Чехия.

ОНТ

07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 18.00, 20.30, 23.20 "Наши новости".
07.05 "Наше утро".
09.05, 19.05 "Клон". Сериал.
09.50, 18.10 "Дом". Реалити-шоу.
10.35 "Не только о футболе".
10.55 "Дисней-клуб". "Мышиный дом".
15.50 "Женщины в любви". Сериал.
16.50 "Большая стирка".
20.00 "Время".
21.05 "Черный ворон". Сериал.
22.15 "Улицы разбитых фонарей". Сериал.
23.35 "Цирковые династии". Ферро-ни.

РОССИЯ

07.45, 19.55 "Бедная Настя". Сериал.
08.40 "Короткое замыкание".
09.40, 20.55 "Вести. Дежурная часть".
10.00, 16.00, 19.00 "Вести".
10.30, 19.30 "Местное время. Вести — Москва".
10.50, 17.05 "Команда". Сериал.
11.50 "Ундина". Сериал.
16.10 "След оборотня". Сериал.
18.00 "Комиссар Рекс". Сериал.
19.50 "Спокойно ночи, малыши!"
21.15 "Вести +".
21.35 "Пока не разбудят нас голоса живых". Драма.
23.45 "Семь дней после убийства". Детектив.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00, 14.00, 20.00 Новости.
08.10 "Площадь искусств".
08.35, 22.05 "На безымянной высоте". Драма.
09.35 "Сад мечты".
10.05, 18.25 "Между нами, женщинами".
10.30, 21.15 "Грешная Анхелика". Сериал.
11.15, 12.55 "Обычный необычный день".
11.45, 18.45 "Руины стреляют". Сериал.
13.25 "Киту-домовой". Мультфильм.
14.10 "Мутиклуб".
15.05 "Шутки в сторону". Сериал.
15.30 "Не зевай!".
15.40 "Бум".
16.05 "Из архивов ВГ".
17.05 "Росчерк времени".
17.20 "Знак беды". Драма.
19.50 "День длиною в жизнь".
20.15 "Колыбельная".
20.30 "Дела семейные".

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00 "Сегодня".
09.25 "Кулинарный поединок".
10.20 "Страна советов".
14.35 "Принцип домино".
16.30 "Дикий мир: борьба за выживание".
17.35 "Протокол".
18.40 "Мангуст". "Последний выстрел". Сериал.
19.45 "Желанная". Сериал.
21.00 "Страна и мир".
21.35 "Красная стрела".
21.50 "Однажды в Калифорнии". Сериал.
22.50 "Клан Сопрано". Сериал.

СТВ+RenTV

06.25, 18.00 "Минщина. Люди, события, факты".
06.40 "Утро столицы".
07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
07.50, 20.00 "СТВ-спорт".
08.05, 20.10 "Минск и минчане".
08.15, 23.10 "Технология".
08.25, 20.35 "Автопанорама".
08.45 "Закон и криминал".
09.00 "Трансформеры". Мультфильм.
09.25 "Удар из космоса". Худ.фильм.
11.00 "Удивительное исцеление". Док.фильм.
12.00 "Час суда".
13.00 "Под углом 23 с половиной градуса". Док.фильм.
13.50, 18.30 "Ангел на дорогах". Сериал.
14.50 "Мятежный дух". Сериал.
15.35 "Маска". Мультсериал.
16.00 "Веселые баксы".
16.15 "Тема дня".
16.50 "Игровой рефлекс".
17.00 "Крутой Уокер". Сериал.
19.15 "Здравствуйте, доктор!".
20.20 "Добрый вечер, малыш...".
20.55 "Игра судьбы". Триллер.
23.20 Проект "Отражение".
00.05 "Секретные материалы". Сериал.
00.50 "Новости СНГ".

8-Й КАНАЛ

07.00, 17.00 "Моссад". Сериал.
07.50, 17.50 "Телемагазин".
08.00 "Классика Уолта Диснея".
09.15 "Сокровища". Док.сериал.
09.45, 19.50 "Любовники пустыни". Сериал.
10.30, 21.00 "Президентский самолет". Худ.фильм.
16.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
18.00 "Баллада о солдате". Драма.
19.30 "К-видео" — "Топ-8".
19.40 "Доброе слово Василия Киселева".
20.45 "Вечарніца".

ТВ ЦЕНТР

04.45, 06.30 "Настроение".
07.35 "Газетный дождь".
07.45 "В четверг и больше никогда". Мелодрама.
09.40 "Европейские ворота России".
09.45 "Телемагазин".
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 "События. Время московское".
10.15 "Дата".
11.05 "След "Х".
11.50 "Квадратные метры".
12.05, 23.00 "Петровка, 38".
12.25 "Деловая Москва".
13.15 "Инспектор Кресс". Сериал.
14.30 "Мода non-stop".
15.00 "Регионы: прямая речь".
15.30 "Ступеньки".
16.00 "Расследование Элоизы Ром". Сериал.
17.15 "Русский век".
18.00 "Страсти по Саломее". Сериал.
18.50 "Пять минут деловой Москвы".
18.55 "Темные воды". Боевик.
21.40 "Материк".
22.30 "Времечко".
23.20 "25-й час. События. Время московское".
23.45 "Супердиск".
00.00 "По закону". Сериал.
01.00 "Синий троллейбус".

EUROSPORT

08.00, 09.30, 13.30, 17.30 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 00.15, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004.
10.00 Экстремальный спорт. "Молодежная зона".
10.30 Мультиспорт. "Всякая всячина".
11.00 Пляжный волейбол. Этап Мировой серии в Швейцарии.
11.45, 00.45, 02.00 Футбол. Истории УЕФА.
12.15 Эстафета олимпийского огня.
12.30, 15.30 Футбол. Легенды чемпионатов Европы.
14.00 Бокс. Международные соревнования.
16.30 Футбол. Классика чемпионатов Европы.
18.00 Снукер.
20.45 Олимпийские игры. Тележурнал.
21.15 Новости футбола.
21.30 Конный спорт. Кубок наций "Самсунг" в Голландии.
22.30 Гольф. Европейский тур во Франции.
23.00 Парусный спорт.
23.30 Мультиспорт по средам.
23.45 Серия экстремальных приключений.
01.15 Новости "Евроспорта".

Четверг, 24 июня

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12,00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 23.35 Новости.
07.05, 07.35, 08.10, 08.35 "Доброе утро, Беларусь!".
07.30, 08.30 "Деловая жизнь".
09.05 Футбол. Чемпионат Европы. Германия—Чехия.
10.55 "100 шагов к Олимпу".
11.10, 17.30 "Богатые и знаменитые". Сериал.
12.10, 17.05 "Новая коллекция" Олега Лукашевича.
12.40, 19.20 "Государственная граница". Сериал.
14.05 "Королевство Швеция. Народный дом". Видеофильм АТН.
14.15 "Точка".
15.10 "Великий Мерлин". Худ.фильм.
16.05 "5х5".
18.25 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
19.05 "Специальный репортаж".
20.45 "Права человека. Взгляд в мир".
21.00 "Панорама".
21.40 Футбол. Чемпионат Европы. Четвертьфинал. Прямая трансляция.

ОНТ

07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 18.00, 20.30, 23.20 "Наши новости".
07.05 "Наше утро".
09.05—16.55 — техническая профилактика.
16.55 "Женщины в любви". Сериал.
18.10 "Дом". Реалити-шоу.
19.05 "Клон". Сериал.
20.00 "Время".
21.05 "Черный ворон". Сериал.
22.15 "Улицы разбитых фонарей". Сериал.
23.35 "Человек и закон".

РОССИЯ

07.45, 19.55 "Бедная Настя". Сериал.
08.40 "Короткое замыкание".
09.40, 20.55 "Вести. Дежурная часть".
10.00, 16.00, 19.00 "Вести".
10.30, 19.30 "Местное время. Вести — Москва".
10.50, 17.05 "Команда". Сериал.
11.50 "Ундина". Сериал.
16.10 "След оборотня". Сериал.
18.00 "Комиссар Рекс". Сериал.
19.50 "Спокойной ночи, малыши!".
21.15 "Вести +".
21.35 "Лицо французской национальности". Комедия.
23.45 "Любовник". Мелодрама.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00, 14.00, 20.00 Новости.
08.10 "Площадь искусств".
08.35, 22.10 "На безымянной высоте". Сериал.
09.35 "Здоровье".
10.05 "Между нами, женщинами". Тележурнал.
10.30, 21.20 "Грешная Анхелика". Сериал.
11.15, 12.55 "Обычный необычный день".
11.45, 16.40 "Руины стреляют". Сериал.
13.20 "Моя вторая маленькая планета", "Франтишек", "Огонь". Мультфильмы.

14.10 "Мультклуб".
15.00 "Шутки в сторону". Сериал.
15.25 "Не зевай!".
15.35 "Бум".
15.35 "Знахарь". Драма.
17.25 Футбол. Чемпионат Беларуси. "Динамо" (Минск) — "Торпедо" (Жодино). Прямая трансляция.
20.15 "Колыбельная".
20.20 "День длиною в жизнь".
20.35 "Дела семейные".

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00 "Сегодня".
09.25 "Квартирный вопрос".
10.20 "Страна советов".
14.35 "Принцип домино".
16.30 "Дикий мир: борьба за выживание".
17.35 "Протокол".
18.40 "Мангуст". "Любовь олигарха". Сериал.
19.45 "Желанная". Сериал.
21.00 "Страна и мир".
21.35 "К барьеру!" Ток-шоу.
22.45 "Тайны разведки".
23.20 "Клан Сопрано". Сериал.

СТВ+RenTV

06.25, 18.00 "Минщина. Люди, события, факты".
06.40 "Утро столицы".
07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
07.50, 20.00 "СТВ-спорт".
08.00 "Светская хроника".
08.15, 23.10 "Технология".
08.25 Проект "Отражение".
09.10 "Трансформеры". Мультфильм.
09.35 "Игра судьбы". Триллер.
11.05 "Не от мира сего". Док.фильм.
11.35 "Ecce Homo".
11.45, 20.35 "Фильм, фильм, фильм".
12.00 "Час суда".
13.00 "Под углом 23 с половиной градуса". Док.фильм.
13.50, 18.30 "Ангел на дорогах". Сериал.
14.50 "Мятежный дух". Сериал.
15.30 "Маска". Мультсериал.
16.00 "Веселые баксы".
16.15 "Добро пожаловаться..."
17.00 "Крутой Уокер". Сериал.
18.15 "Театральные истории".
20.10 "Тема дня".
20.20 "Добрый вечер, малыш...".
20.55 "Жил-был полицейский". Боевик.
22.55 "Доход".
23.30 "Новости мировой шоу-индустрии".
00.15 "Секретные материалы". Сериал.
01.00 "Новости СНГ".

8-Й КАНАЛ

07.00, 17.00 "Моссад". Сериал.
07.50, 17.50 "Телемагазин".
08.00 "Про Чебурашку, крокодила Гену и...". Мультфильм.
09.25, 19.30 "Атомик Филмз" и "К-видео" представляют...
09.30, 21.00 "Региональный репортаж".
09.45, 19.50 "Полиция Гамбурга". Сериал.
10.30, 21.15 "Драйв". Приключенческий фильм.
16.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
18.00 "Гори, гори, моя звезда". Драма.
19.40 "Доброе слово Василия Киселева".
20.45 "Вечарніца".

ТВ ЦЕНТР

04.45, 06.30 "Настроение".
07.35 Газетный дождь.
07.45 "Темные воды". Боевик.
09.25 "Советский Тильзит". Спецрепортаж.
09.40 "Войди в свой дом".
09.45 Телемагазин.
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 "События. Время московское".
10.15 "Дата".
11.10 "Особая папка".
11.45 "Народные средства".
12.05, 23.00 "Петровка, 38".
12.25 "Деловая Москва".
13.15 "Инспектор Кресс". Сериал.
14.30 "21-й кабинет".
15.00 "Регионы: прямая речь".
15.30 "Песенка года".
16.00 "Расследование Элоизы Ром". Сериал.
17.00 "Московские перекрестки" с Олегом Табаковым".
18.00 "Страсти по Саломее". Сериал.
18.50 "Пять минут деловой Москвы".
18.55 "Двое в городе". Драма.
21.40 "Секретные материалы: расследование ТВЦ".
22.30 "Времечко".
23.20 "25-й час. События. Время московское".
23.45 "Супердиск".
00.00 "По закону". Сериал.
01.00 "Синий троллейбус".

EUROSPORT

08.00, 09.00, 09.30, 13.15 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 17.15, 00.15, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004.
10.00 Конный спорт. Кубок наций "Самсунг" в Голландии.
11.00 "Цель — Афины".
11.30, 00.45, 02.00 Футбол. Истории УЕФА.
12.00 Эстафета олимпийского огня.
12.15 Футбол. Легенды чемпионатов Европы.
13.45, 14.15, 15.00, 16.15 Мотогонки. Гран-при Голландии.
17.45 Снукер.
20.00 Футбол. Классика чемпионатов Европы.
21.00 Новости футбола.
21.15 Бокс. Международные соревнования.
23.45 Ралли. Чемпионат мира в Турции.
01.15 Новости "Евроспорта".

Пятница, 25 июня

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00 23.35 Новости.
07.05, 07.35, 08.10, 08.35 "Доброе утро, Беларусь!"
07.30, 08.30 "Деловая жизнь".
09.10 "Верность". Военный роман.
10.40 "100 шагов к Олимпу".
10.45 "Политическая педофилия". Видеофильм АТН.
11.05 "Богатые и знаменитые". Сериал.
12.15 "Шпилька".
12.45, 19.20 "Государственная граница". "Год 41-й". Сериал.
14.05 "Социализм. Шведская модель". Видеофильм АТН.
14.15 "Все нормально, мама!".
15.10 "Динотопия". Сериал.
16.05 "5х5".
17.05 "Звездный дождь".
18.05 "Земельный вопрос".
18.25 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
19.05 "Анастасия Волочкова — Белый лебедь". Видеофильм АТН.
20.45 "Специальный репортаж".
21.00 "Панорама".
21.40 Футбол. Чемпионат Европы. Четвертьфинал.
23.40 "Клип-обойма".

ОНТ

07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 18.00, 20.30, 00.20 "Наши новости".
07.05 "Наше утро".
09.05 "Клон". Сериал.
10.30 "Дом". Реалити-шоу.
11.15 "Принцесса Сиси". Мультсериал.
15.50 "Женщины в любви". Сериал.
16.50 "Большая стирка".
18.10 "Шутка за шуткой".
18.50 "Поле чудес".
20.00 Время.
21.05 "Выпускной бал в Кремле".
22.30 "Дорожные приключения". Комедия.

РОССИЯ

07.45 "Бедная Настя". Сериал.
08.40 "Короткое замыкание". Ток-шоу.
09.40 "Вести. Дежурная часть".
10.00, 16.00, 19.00 "Вести".
10.30, 19.30 "Местное время. Вести — Москва".
10.50 "Команда". Сериал.
11.50 "Ундина". Сериал.
16.10 "След оборотня". Сериал.
17.05 "Комната смеха".
18.00 "Комиссар Рекс". Сериал.
19.50 "Спокойной ночи, малыши!".
19.55, 23.45 "Бал выпускников-2004".
21.35 Футбол. Чемпионат Европы. Матч 1/4 финала.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00, 14.00, 20.00 Новости.
08.10 "Мгновение вечности".
08.30 "Другие танцы".
08.35, 22.05 "На безымянной высоте". Драма.
09.35 "Свет далекой звезды. Леонид Давиденко".
10.05, 18.10 "Между нами, женщинами". Тележурнал.
10.25, 21.15 "Грешная Анхелика". Сериал.
11.10, 13.00 "Обычный необычный день".
11.45 "Руины стреляют". Худ.фильм.
13.25 Мультфильмы.
14.10 "Время кино".
15.05 "Учительская".
15.20 "Бабье царство". Спектакль.
17.05 "Знахарь". Драма.
18.30 "Анна и Командор". Мелодрама.
19.50 День длиною в жизнь".
20.15 "Колыбельная".
20.30 "Дела семейные".

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00 "Сегодня".
09.25 "Фактор страха".
10.20 "Страна советов".
14.35 "Принцип домино". Ток-шоу.
16.30 "Дикий мир: борьба за выживание".
17.35 "Протокол. Расследование".
18.35 "Свобода слова". Ток-шоу.
19.45 "Желанная". Сериал.
21.05 "Челюсти". Триллер.
23.50 Бокс. Лучшие бои. Костя Цзю — Шармба Митчелл.

СТВ+RenTV

06.25, 18.00 "Минщина. Люди, события, факты".
06.40 "Утро столицы".
07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
07.50, 20.00 "СТВ-спорт".
08.05, 20.10 "Минск и минчане".
08.15, 23.10 "Технология".
08.30, 20.35 "Автопанорама".
08.50 "Театральные истории".
09.10 Мультфильм.
09.35 "Жил-был полицейский". Боевик.
11.05 "Не от мира сего".
11.35 "Свой голос". Док.фильм.
12.00 "Час суда".
13.00 "Под углом 23 с половиной градуса". Док.фильм.
13.50 "Ангел на дорогах". Сериал.
14.55 "Мятежный дух". Сериал.
15.45 "Веселые баксы".
16.15 "Тема дня".
16.50 "Турпоход".
17.00 "Классика юмора".
18.15 "Светская хроника".
18.30 "Ангел на дорогах". Сериал.
20.20 "Добрый вечер, малыш...".
20.55 "Самураи в Париже". Комедия.
23.20 "Реактивный бокс".
23.45 "Новости СНГ".
00.00 "Соблазнитель". Триллер.

8-Й КАНАЛ

07.00, 17.00 "Моссад". Сериал.
07.50, 17.50, 21.00 "Телемагазин".
08.00 "Каспер". Комедия.
09.30 "Знакомьтесь, Беларусь!"
09.45, 19.50 "Любовники пустыни". Сериал.
10.30—12.30, 21.10 "Джеймс Бонд — агент 007". Приключенческий фильм.
16.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
18.00 "Фантомас против Скотланд Ярда". Комедия.
19.40 "К-видео" — "Топ-8".
20.45 "Вечарніца".

ТВ ЦЕНТР

04.45, 06.30 "Настроение".
07.35 "Газетный дождь".
07.45 "Двое в городе". Драма.
09.40 "Европейские ворота России".
09.45 "Телемагазин".
10.00, 13.00, 17.00. 21.00 "События. Время московское".
10.15 "Дата".
11.05 "Доходное место".
11.10 "Секретные материалы: расследование ТВЦ".
11.50 "Денежный вопрос".
12.05, 23.00 "Петровка, 38".
12.25 "Деловая Москва".
13.15 "Инспектор Кресс". Сериал.
14.30 "Неприрученная Амазонка". Сериал.
15.00 "Регионы: прямая речь".
15.30 "Только для мужчин".
16.00 "Расследование Элоизы Ром". Сериал.
17.15 "Приглашает Борис Ноткин".
18.00 "Страсти по Саломее". Сериал.
18.50 "Пять минут деловой Москвы".
18.55 "Белые пески". Детектив.
21.40 "Народ хочет знать". Ток-шоу.
22.30 "Времечко".
23.20 "25-й час. События. Время московское".
23.45 "Миранда со льдом". Триллер.
01.20 "Мода non-stop".

EUROSPORT

08.00, 09.00, 13.15, 17.15 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 00.15, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004. Чемпионат Европы в Португалии.
10.00 Олимпийские игры.
10.30, 23.45 Ралли. Чемпионат мира в Турции.
11.00, 23.15 Экстремальный спорт. "Молодежная зона".
11.30 Пляжный волейбол. Мировой тур в Пуэрто-Рико.
12.00 Эстафета олимпийского огня.
12.15, 20.00 Футбол. Легенды чемпионатов Европы.
13.45 Мотогонки. Гран-при Голландии.
17.45 Мультиспорт. "Всякая всячина".
18.00 Бокс.
21.00 Новости футбола.
21.15, 22.15 Самый сильный человек.
00.45, 02.00 Футбол. Истории УЕФА.
01.15 Новости "Евроспорта".

Суббота, 26 июня

БТ

07.35 Мультфильмы.
08.05 "Існасць".
08.35 "Путешествие дилетанта".
09.00, 12.00, 15.00, 21.00 Новости.
09.05 "Ясон и аргонавты". Сериал.
09.50 "На перекрестках Европы".
10.35 "Открытый архив".
11.00 "Специальный репортаж".
11.20 "Беларусь — круглый год". Док.фильм.
11.40 "Миллион в брачной корзине". Комедия.
13.20 "Точка".
14.00 "Кстати".
14.30 "Шпилька".
15.05 "Мой Минск. Ностальгическое путешествие". Док.фильм.
15.45 "Звездный дождь". "Истории группы "Би Джис".
16.35 "Новая коллекция" Олега Лукашевича.
17.05 "Приключения короля Артура". Фантастический фильм.
18.35 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
19.05 "Хочу вашего мужа". Комедия.
20.30 "Освобождение столицы: 60 лет спустя...". Видеофильм АТН.
21.15 "Вокруг планеты".
21.40 Футбол. Чемпионат Европы. Четвертьфинал.
23.35 "Попутчик". Триллер.

ОНТ

08.00 "Ералаш".
08.25 "Играй, гармонь любимая!".
09.00 "Слово пастыря".
09.15 "Здоровье".
10.00, 12.00 "Новости" (с субтитрами).
10.10 "Смак".
10.35 "Любовные истории". Эммануил Виторган.
11.10 "Пестрая лента".
12.10 "История с географией".
13.05 "Дог-шоу".
13.50 Дисней-клуб.
14.15 "Умницы и умники".
14.55 "Особо важное задание". Драма.
17.15 "Идолы".
17.45 "Миллион минут Аниты Цой".
18.50 "Классика Уолта Диснея". "Золотые годы Микки Мауса. Впервые в России".
19.00 "Кто хочет стать миллионером?".
20.00 "Время".
20.30 "Наши новости".
20.55 "Розыгрыш". Юмористическое шоу.
22.15 "Искусство войны". Боевик.

РОССИЯ

08.30 "Утренняя почта".
09.00 "Смехопанорама".
09.45 "Высокий блондин в черном ботинке". Комедия.
11.20 "В поисках приключений".
12.15 "Клуб сенаторов".
13.00, 19.00 "Вести".
13.20 "Спящий лев". Комедия.
14.45 "Игра слов".
15.00 "За шкуру полицейского". Боевик.
17.00 "Мифы без грифа".
18.00 "Аншлаг".
19.25 "Честный детектив".
19.55 "Легионер". Боевик.
21.55 "Леон". Боевик.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00 "Мультиклуб".
08.55 "Моя любимая семья". Док.сериал.
09.10 "Наше наследие". "Мирский замок".
09.25 "Клянусь водами Ганга". Детектив.
10.45 "Здоровье".
11.15 "Есть только миг...".
11.40 Мультфильм.
11.50 "Невероятные приключения командора Кусто". Мультсериал.
12.15 "Четвертая высота". Детский фильм.
13.30 "Учительская".
14.45 "Эх, анекдот, анекдот".
14.00 "Пой, душа!".
14.25 "Освобождение Советской Белоруссии". Док.фильм.
15.25 "Трембита". Комедия.
16.50 "Росчерк времени".
17.05 "Площадь искусств".
17.30 "Три года". Мелодрама.
19.50 День длиною в жизнь".
20.00 "Регион".
20.30 "Время кино".
21.25 "Мэйерлинг". Мелодрама.
23.40 "Я люблю эту игру!". Мировой баскетбол.

НТВ

09.00 "Кулинарный поединок".
10.00 "Квартирный вопрос".
11.00, 15.00 "Сегодня".
11.20 "Дикий мир".
12.00 "Вкусные истории".
12.05 "Башмачник". Комедия.
14.20 "Криминальная Россия".
15.20 "Женский взгляд".
15.55 "Идеальная пара". "Игра в поддавки". Сериал.
17.00 "Своя игра".
18.00 "Личный вклад".
19.00 "Красная стрела. Спецвагон".
19.15 "Какая чудная игра". Драма.
21.20 "Грязный Гарри". Боевик.

СТВ+RenTV

07.30 "Дикая планета".
08.20 Мультфильм.
09.10 "Добро пожаловаться...".
09.25 "Большой завтрак".
09.55 "Из достоверных источников".
10.10, 20.00 "СТВ-спорт".
10.25 "Реактивный бокс".
10.50 "Ecce Homo".
11.05 "Вместе".
11.35 "Телеафиша".
11.50, 00.55 "Афромосквич". Сериал.
12.25 "Канал истории".
13.15 "Вам и не снилось". Мелодрама.
14.45, 15.05 Мультфильмы.
15.30 "Дэвид Копперфильд: мастер иллюзии".
16.20 "Искусство выживания". Док.фильм.
17.10 "Естественный отбор".
18.00 "Вернемся осенью". Драма.
19.30 "24 часа".
20.15 "В аду". Боевик.
21.50 "Игровой рефлекс".
22.00 "Минское время. Накануне войны".
22.30 "Большая музыка".
23.10 "Дискосвиньи". Худ.фильм.
00.40 "Новости СНГ".

8-Й КАНАЛ

09.00, 19.00 "Дети шпионов-I". Комедия.
10.45 "Доброе слово Василия Киселева".
10.55 "Женя, Женечка и Катюша". Драма.
12.30, 18.00 "Секреты природы". Док.сериал.
15.00 "Огнем и мечом". Сериал.
17.30 "Крестьянские ведомости".
17.55 "Атомик Филмз" и "К-видео" представляют...
18.50 "Телемагазин".
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Отчаянный". Боевик.

ТВ ЦЕНТР

05.55 "Белые пески". Детектив.
07.30 "Православная энциклопедия".
08.00 Мультфильмы.
08.45 "Комедианты".
09.10 "Музыкальный серпантин".
09.25 "Я — мама". Ток-шоу.
10.00 "События. Утренний рейс".
10.15 "Городское собрание".
10.50 "Солнечный круг".
11.20 "Тень". Сказка.
13.00, 18.00, 22.50 "События. Время московское".
13.20 "Убить шакала". Детектив.
14.50 "Пробы".
15.50 "Народные средства".
16.15 "Русский век".
17.05 "Мультпарад".
18.10 "Чисто английское убийство". Сериал.
20.00 "Постскриптум".
21.00 "Ужин с придурком". Комедия.
23.00 "Чемпионат мира по шоссейно-кольцевым мотогонкам".
00.00 "Изображая Бога". Боевик.

EUROSPORT

08.00, 09.00, 19.00 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 00.15, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004.
10.00 Супергонки по выходным.
11.00 Пляжный волейбол. Мировой тур в Германии.
11.45 Эстафета олимпийского огня.
12.00, 23.45 Ралли. Чемпионат мира в Турции.
12.30 Мотогонки. Гран-при Голландии.
17.15 Супергонки по выходным. Чемпионат в Великобритании.
18.00 Пляжный волейбол. Мировой тур в Германии.
19.30 "Цель — Афины".
20.00, 02.00 Футбол. Легенды чемпионатов Европы.
21.00 Новости футбола.
21.15 Снукер. Обзор сезона.
23.15 Экстремальный спорт. "Молодежная зона".
00.45 Футбол. Истории УЕФА.
01.15 Новости "Евроспорта".

Воскресенье, 27 июня

БТ

07.35 Мультфильмы.
08.10 "Вокруг планеты".
08.35 "Арсенал".
09.00, 12.00, 15.00 Новости.
09.05 "Ясон и аргонавты". Сериал.
09.50 "36,6".
10.20 "Одноклассники".
11.00 "Все нормально, мама!".
11.45 "Портреты современников. Александр Шилов". Видеофильм АТН.
12.05 "Я тебя никогда не забуду...". Кинороман.
13.30 "100 шагов к Олимпу".
13.35 "Ваше лото". Телеклуб.
14.15 "Созвездие надежд".
15.05 КВН. 1/4 финала Евролиги.
16.40 "Милый друг давно забытых лет..." Мелодрама.
18.20 Футбол. Дневник чемпионата Европы.
18.55 "Божьи коровки". Комедия.
20.35 "В центре внимания".
21.40 Футбол. Чемпионат Европы. Четвертьфинал.

ОНТ

08.00 "Ералаш".
08.25 "Служу Отчизне!".
08.50, 14.05 Дисней-клуб.
09.15 "В мире животных".
10.00, 12.00 "Новости" (с субтитрами).
10.10 "Юкки снова открывает Диснейленд".
10.20 "Непутевые заметки".
10.40 "Пока все дома".
11.15 Футбол. "Португальские таймы".
11.45 "Ералаш".
12.10 "Дефективный детектив". Сериал.
13.35 "Путешествия натуралиста".
14.30 "Выбор". Ток-шоу.
15.15 "Кумиры + кумиры".
16.25 "КВН-2004".
18.10 "Затерянный мир: парк Юрского периода". Приключения.
20.30 "Контуры".
21.20 Церемония закрытия XXVI Московского международного кинофестиваля".
22.20 "Французская женщина". Худ.фильм.

РОССИЯ

09.05 "Городок".
09.40 "Сам себе режиссер".
10.35 "Диалоги о животных".
11.20 "Вокруг света".
12.15 "Парламентский час".
13.00 "Вести".
13.20 "Холодное лето пятьдесят третьего...". Драма.
15.25 "Фитиль № 11".
16.15 "Комната смеха".
17.15 Большой праздничный концерт оркестра Михаила Финберга".
19.00 "Вести недели".
20.00 "Специальный корреспондент".
20.25 "День сурка". Комедия.
22.30 "Эд из телевизора". Комедия.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00 "Мультиклуб".
08.55 "Не зевай!".
09.35 "Алхимия слова".
09.40 "Мир вашему дому".
09.50 "Клянусь водами Ганга". Детектив.
10.35 "Сад мечты".
11.05 "Путешественники холодных морей".
11.30 "Невероятные приключения командора Кусто". Мультсериал.
11.55 "Остров сокровищ".
12.45 "Женщина я...".
13.25 "Провинциальные истории".
13.50 "Свет далекой звезды".
14.20 "Мгновение вечности".
14.40 "Площадь искусств".
15.30 "Дон Сезар де Базан". Комедия.
17.55 Футбол. Кубок Интертото. "Динамо—Минск".
20.00 Новости.
20.10 "Телебарометр".
20.25 "День длиною в жизнь".
20.30 "Дела семейные".
21.30 "Человек-амфибия". Мелодрама.

НТВ

08.35 "Чокнутый профессор". Комедия.
10.25 "Военное дело".
11.00, 15.00 18.00 "Сегодня".
11.15 "Апельсиновый сок".
11.50 "Внимание: розыск".
12.20 "Личной безопасности не гарантирую". Приключения
14.10 "Их нравы".
15.20 "Тайны разведки".
15.55 "Идеальная пара". "На белом катере". Сериал.
17.00 "Своя игра".
18.35 "Беглец". Боевик.
21.30 "Бесстрашные убийцы вампиров". Приключения.

СТВ+RenTV

07.30 "Дикая планета".
08.20 Мультфильм.
09.10 "Минск и минчане".
09.20, 21.00 "Автопанорама".
09.45 "Светская хроника".
10.00 "Арт-экспресс".
10.15 "Очевидец" с Иваном Усачевым".
11.00 "Большой завтрак".
11.30 "Судьбы своей хозяйка".
11.50, 23.55 "Афромосквич". Сериал.
12.20 "Пульс планеты".
12.35 "Здравствуйте, доктор!".
12.50 "Канал истории": "Диана — правдивая история".
13.40 "Прощение". Драма.
15.10 "Лучшие шоу мира".
16.00 "Случай в квадрате "36—80". Боевик.
17.15 "Дятлоw"s". Мультфильм.
17.40 "Добро пожаловаться".
17.55 "Дом, который построю я".
18.15 "168 часов".
19.05 "Душой исполненный полет".
19.40 "Личный интерес".
20.25 "Пока горит свеча".
21.30 "Турпоход".
21.45 "24 часа".
22.05 "Невидимка". Худ.фильм.
23.40 "Новости СНГ".

8-Й КАНАЛ

09.00 "Спасатели в Австралии". Мультфильм.
10.20 "К-игра".
10.30 "Доброе слово Василия Киселева".
10.50, 21.00 "Короткое замыкание". Приключенческий фильм.
15.00 "У госці да казкі".
16.00 "Огнем и мечом". Сериал.
16.45 Мультфильм.
17.00 "Анжелика и султан". Приключенческий фильм.
18.10 "Атомик Филмз" и "К-видео".
19.00 "Дети шпионов-II". Комедия.
20.45 "Вечарніца".

ТВ ЦЕНТР

05.45 "Василий Буслаев". Сказка.
07.05 "Отчего, почему?".
08.00 "Мультпарад".
08.45 "Марш-бросок".
09.15 "Наш сад".
09.35 "Лакомый кусочек".
10.00 "Московская неделя".
10.30 "Звезда автострады".
10.45 "Музыкальный серпантин".
11.00 "За двумя зайцами". Комедия.
12.25 "Приглашает Борис Ноткин".
13.00, 22.40 "События. Время московское".
13.15 "Алфавит". Телеигра.
13.55 "21-й кабинет".
14.25 "Московские истории Василия Ливанова".
14.50 Мультфильм.
15.15 "Терминал". Спецрепортаж.
15.30 "Американский дедушка". Комедия.
17.00 "Так поступают настоящие женщины". Сериал.
19.00 "Момент истины".
19.55 "Десять негритят". Детектив.
22.50 "Бал выпускников".
00.20 "Беспутная Роза". Драма.

EUROSPORT

08.00, 09.00, 15.00 Футбол. Команды ЕВРО-2004.
08.30, 00.45, 01.30 Футбол. ЕВРО-2004.
10.00, 23.15 Ралли. Чемпионат мира в Турции.
10.30, 13.00, 15.30, 17.15, 23.45 Супергонки по выходным. Чемпионат в Великобритании.
12.00, 16.15 Пляжный волейбол. Мировой тур в Германии.
12.45 Эстафета олимпийского огня.
14.00 Мотокросс. Чемпионат мира в Голландии.
18.15 Боевые единоборства. "Бойцовский клуб".
19.30 Легкая атлетика. Супер-Гран-при в Великобритании.
21.30 Новости футбола.
21.45 Бокс.
22.15 Автомотоспорт. Уик-энд.
01.15 Новости "Евроспорта".
02.00 Футбол. Истории УЕФА.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04, 206-69-06.
E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх погляды аўтараў не падзяляюцца рэдакцыяй. Пасведчанне аб рэгістрацыі перыядычнага выдання №246 ад 10 кастрычніка 1996 г. (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў заказчыка на ААТ «Чырвоная зорка», 220073, г.Мінск, 1-ы Загадны завулак, 3. Падпісаны ў друк у 15.00. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 27 620 экз. Заказ № 672.